STANISLAI SOCOLOVII

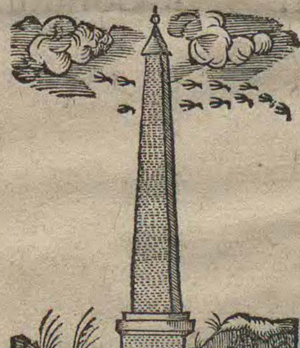
SERENISSIMI STEPHANI POLONIAE REGIS, THEOLOGI:

AD WIRTEMBERGENSIUM Theologorum inuectiuam,

Quam actis & scriptis suis, cum Hieremia Patriarcha Constantinopolitano, de Augustana Confessione, per eos Graecè & Latinè editis, praefixerunt:

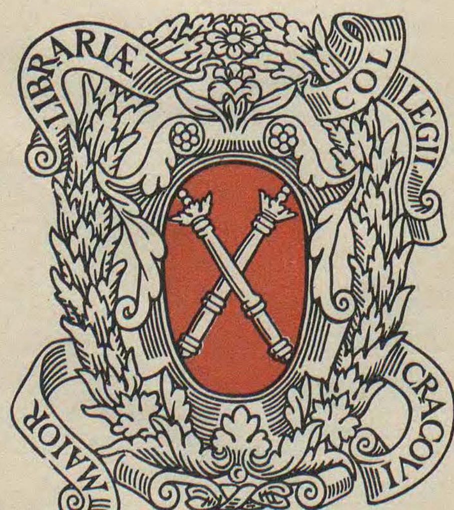
Breuis responsio.

MODESTIA VESTRA NOTA SIT OMNIBUS HOMINIBUS: DOMINUS ENIM PROPE EST. Philip. 4.

CRACOVIAE
In Officina Typographica Lazari. Anno Domini:
M. D. LXXXIIII.

CHARITAS PATIENS EST, BENIGNA EST. CHARITAS NON ÆMVLATVR, NON AGIT PERPERAM: NON INFLATVR: NON EST AMBITIOSA: NON QVAERIT QVÆ SVA SVNT: NON IRRITATVR: NON COGITAT MALVM: NON GAVDET SVPER INIQVITATE, CONGAVDET AVTEM VERITATI. OMNIA SVFFERT, OMNIA CREDIT, OMNIA SPERAT, OMNIA SVSTINET. 1. Corinth. 13.

STAN: SOCOLOVIVS
Iacobo Gorſcio Præceptori ſuo.

RESPONSIONEM NOSTRAM, AD TVbyngenſium Theologorum maledicta (quo enim alio nomine ſcriptum illorum appellem, adhuc non inuenio) quam affecta valetudo noſtra, occupata præſertim Commentationibus aliis, interim parere potuit, Iacobe Gorſci, ad te defero: vt qui Præceptor noſter quondam fueras, idem pro ſingulari tua eruditione, iudicio, dicendique facultate, corrector, iudex, vindexque ſis: quanquam miſericordia magis mihi, quàm iuſto certamine tales homines digni eſſe videantur. Vtimur autem hoc breuiori & conciſiori dicendi genere, quod illud maius & fuſiùs iſtis non placuerit; an fortaſſe preſsius hoc placebit, ſed non ſpero, & quod ab aliis, hæc quæ illi mirantur, abundè & ſatis fuſè explicata ſunt. Ponimus verò integras ſententias, & verba iſtorum; vt videant, quanti maledicta illorum faciamus, quàm eorũ conuicia curemus nihil, quantum bonitati cauſæ noſtræ, cuius tu es locupletiſsimus teſtis, confidamus. Quod Socratem quondam feciſſe legimus: Quem, vt noſti, Ariſtophanes ille mordax & acer comicus, ab Anito homine inimiciſsimo, magna pecunia redemptus, in Comœdiam malignè & ſcurriliter, vti ſolebat, induxerat, cùm alias ob cauſas, tùm potiſsimũ quod Sophiſtas traduceret, illorumque vanitatem aperiret, in quibus iam tum nihil ſanum erat, & qui nihil ſerium aut ſciebant ipſi, aut alios docebant. Aderant tum in Theatro Athenienſes

pro more omnes, qui primùm insolentia rei & inusitato in scena spectaculo Socratis offensi, vt sunt ingenia hominum, vtcunque grauiùs tulerũt. deinde, quoniam natura inuidi erant,& ad optimis quibusque detrahendum procliues,non solùm iis,qui in administratione Reipub: & magistratibus excellerent; verùm etiam qui vel doctrina literarum,vel vitæ grauitate præfulgerent, facilè factum Aristophanis approbârunt. aderat & data opera non ignarus totius causæ Socrates, ac in loco conspicuo ad tollendam dubitationem omnem consederat, quod ille raro aliâs facere solebat; nisi quando Euripides cum nouis Tragœdiis certaret, quem tũ propter sapientiam, tum propter carminum honestatem amabat & obseruabat. aderat vniuersa Græcia,ac permulti vndique peregrini. qui cùm quisnam ille Socrates, qui in Comœdia traduceretur, esset, interrogarent; surrexit ille,ac per totum drama congredientibus histrionibus stabat, ac inambulabat nonnunquam; vt quãti & Aristophanis Comœdiam,& Atheniensium iudicium faceret, demonstraret. Vides non ouum ouo magis simile. Hoc igitur idem nobis non in dissimili negotio hoc tali tempore faciendum esse putauimus. Tu quod in nostra responsione deesse videbis, tua illa Tulliana eloquentia complebis. Vale. Cracouiæ Idib. Augusti. Anno Domini 1 5 8 4.

Theologi

THEOLOGI
VIRTEMBERGENSES
Pio Lectori S. P.

STANISLAI
SOCOLOVII AD INVECTIVAM
Virtembergensium Theologorum, breuis responsio.

EDIDIT HAVD ITA pridem Stanislaus Socolouius, Serenissimi Stephani Poloniæ Regis Theologus, Patriarchæ Constantinopolitani ad Confessionem Augustanam à nobis ipsi transmissã, responsum; furtim comparatum, A

A *ADqué vobis inuitis ac nolentibus: qui more serui illius nequam, tantum talentum in agro suffoderatis. Vti igitur ab iniquis possessoribus auferendum erat. Græci tamen hæc nobis, tanquam lumen à lumine accendere passi, vel propter suos, quorum hic plenæ sunt Prouinciæ, & quos vestris doctrinis infici iniquissimè ferunt, libentissimè suppeditârunt. Sed vnde quæso scitis, furto comparatum? An fortassis seriò interdixeratis, vt illud nemo videret, ne vestra consilia paterent? sed quid opus est verbis.*

Censuram Socolouius vocat, ex Græco in latinam à se conuersum linguam, qua fide, B nihil moramur.

B *Ea, de qua corruptissimum Exemplar nostrum testari potest: & cuius præcepta nobis à doctissimis viris præscripta sunt, in tumultibus tamen aulicis, & bellicis; vt mirum sit nos aliquid in eo genere præstare potuisse. Vobis quidem, quod fatendum est, in hac versione omnia subseruierunt: nam vestra, & ad vos scripta, quod parui laboris fuit, reddidistis; mea certè vel legere non potuissetis ipsi.*

Cui præfixit ad Pontificem Romanum Gregorium eius nominis XIII. Præfationem valde mordacem, odiosam, falsam, mendacem, virulentam, C

C *Hi Cauponæ & Ganeorum*

ſunt dicendi modi potiùs, quàm Scholæ Christi, aut quàm Licæi et Academiæ. Credo hos tropos ex D. Paulo illos hausiſſe. Ariſtoteles ſcilicet cum Platone, Empedocle, Anaxagora, hunc in modum diſputat: iuxta illud D. Pauli: Modeſtia veſtra nota ſit omnibus
Phil. 4. *hominibus. Sed iſti quo ouo nati ſunt, facilè ſe cantu ſuo produnt. Sed videamus quàm vera ſint hæc omnia.*

plenamque Sophiſtices & calumniarum, qua nos noſtrasque Eccleſias, petulanter, mendaciter, malicioſè, & falsò coram toto mundo traducit, criminibusque atrociſsimis hæreſeos & Apoſtaſias intentatis onerat; quaſi deſerta Eccleſia Romana nouum & toti Eccleſiæ incognitum doctrinæ genus amplexi, ad Græcos confugere, nosque ab illis in communionem recipi, (hæc enim illius verba ſunt) [*Recognoſcimus noſtra,*] ſtudioſè petierimus, ipſosque iudices communis cauſæ conſtituiſſe vociferatur. Cùm igitur tàm ab his, quàm à Romanenſibus, quorum incredibilis ſit conſenſus, concordia ſumma, vt non eadem dicant tantùm omnes, ſed iiſdem penè verbis ſententia contra nos ſit lata; ideo non ſine cauſa nos Cenſuram hanc ſuppreſsiſſe. Quare ſe hanc publicè legendam proponere, vt nos transfugas, nihil non contra matrem noſtram molientes, nullamque nocendi partem relinquentes, proderet: deinde quàm nos noſtræ nouitatis pudeat, atque tædeat, quòd cum nulla Apoſtolica Sede coniuncti ſimus, quòd ſucceſsionem nullam demonſtrare poſsimus; quòd ἀκεφαλοι hoc eſt membra ſine capite demonſtraret.

Ad quæ ſingula accuſationis capita, conuicia, & mendacia, ne crimina obiecta agnoſcere videamur, eaque noſtro probare ſilentio, reſpondendum, actaque integra ſcripta, vltro citroque miſſa edenda eſſe iudicauimus; vt non tàm verbis noſtris, & Oratione calumnias & mendacia POloni D iſtius refutemus, quàm rebus ipſis noſtrã

D *Nimirũ hominis nõ mali, & à veſtris diſſenſionibus alieniſsimi.*

testatam

testatam faciamus innocentiã, causæque bonitatem demõstremus. Et primùm quidẽ, quod ad Hæreseos crimen attinet, E atrox hoc est & intollerabile: sed non tã facilè probatur, quã intenditur. F Videndum igitur initio, quid sit Hæresis. Vnde facile intelligetur, vtrinam sint hæretici. Est autem Hæresis propriè, pertinax erroris alicuius cum fundamento religionis & doctrinæ Christianæ pugnantis propugnatio, nec velle credere, vbi etiam conuictus quis ex verbi Dei vera & genuina sententia fuerit.

E *Verissima Oratio.*

F *Serior tandem post quinquaginta annos nominis Hæreseos deprecatio. Quasi verò ego nunc primum vos hoc nomine compellauerim: aut quasi non vbique apud omnes, qui vos non sequũtur, eodem modo vocemini: aut, ac si hæc vel puer cum lacte simul non hausissem. Quin & Patriarcha hoc idem vobis alicubi obiecit; qua de re grauiter cum illo expostulatis his verbis:* Hæreticos nos appellari à nullo In tertia Resp. quantumuis amico ferre possumus, non enim vllius erroris ex sacris literis sumus conuicti: & parati fuimus semper cedere, si nobis authoritas scripturę rectè allegatę opponi posit: sed qui id hactenus fecerit, neminem vidimus, neque per gratiam Dei posthac videbimus. *Aut quasi vnquam fuerit hæreticus quispiam, qui se hæreticum esse fateretur. Nomen semper declinârunt omnes, quamuis rem secuti sunt. Sera igitur Apologia hæc: actum est: causa in rem iudicatam abiit.*

Quòd igitur ad nos attinet, prorsus nihil pugnãs cum sacra scriptura docemus. Sicut & hactenus nullo legitimo iudicio ex scriptura sacra de vlla Hæresi sumus conuicti. G

G *Quoties autem id factum est, aut fit quotidie? Et definitio quidem hæreseos vestra, quam ipsi, vt vobis vtile fuit confinxistis, qualis sit, nihil moror. At longè alia Christi Domini: Qui, inquit,* Mat. 18. *non au-*

non audierit Ecclesiam, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. Et Iudæ Apostoli: Hi sunt, qui segregant semetipsos, animales, spi
1. Io. 2. *ritum non habentes, &c. Et diui Joannis: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Quorum vicinus Tertullianus, qui suam electionem sectantur, hæreticos vocat: indeq́; ex Græco eorum nomen deducit Augustinus, qui à parte sunt, hæreticos definit. Vnde illa: à parte Donati, à parte Nouati esse, sæpiùs ab eo repetita? Quæ omnia sibi conuenire isti negare non possunt: nam nec Ecclesiam audiunt: & segregauerunt se: & exiuerunt ex nobis: & suas electiones sectantur: & à parte Lutheri sunt; quarum rerum nostris nihil conuenire potest: in antiquis Ouilibus permansimus: foras non exiuimus: vetera omnia sequimur: cum omnibus bonis sentimus: priuatas sententias nullas habemus.*

Et certi sumus ex verbo Dei nullius etiam in omnem æternitatem cōuinci nos posse, etiam si omnibus viribus coniūctis Synagoga Pontificia, asseclæ & Parasiti, Rabulæ, Sophistæ, Esauitæ omnes, multis magnis clamoribus, & scriptis multiplicibus, id summo conētur studio; frustra tamen laborabunt. Nam quod ad Conciliabulum Tridentinum H attinet, nihili illud facimus & floccipendimus, quod ipsummet palpabiles tetros & horrendos propugnet errores. I

H *Quorsum ista compellatio Concilii Tridentini? Nimirum priuata conscientia, quæ omnia prodere, ac in lucem proferre solet, contra eos concludebat in hunc modum: Qui non parent legitime congregatis Concilijs, hæretici sunt: Sed Tubyngenses nō parēt legitimè cōgregato Concilio: ergo hæretici sunt. Et hoc est, quod illi nullo obijciente ipsi præoccupant, quodq́; maxime eorum animos pungebat. Atqui Conciliabulum vocant: quasi vero intersit quo nomine illi vocēt. Hoc eodem modo Nicænam Synodū Arius: Constantinopolitanam I. Macedonius: Ephesinam Nestorius: Chalcedonen. Eutiches appellarunt. Liberum est cuiq; voces et conuitia affingere, vtpotè mendacem, virulentum, mordacem, odiosum, sycophantam, parasitum, matheologum, rabulam, blateronem, Esauitam, falsò & gratuitò ap-*

pellare, nomina tamen & conuitia, rerum naturas non mutant. In rebus serijs seriò est agendum, neq; ex conuitijs apud plebeculam vana gloria captanda. Quasi verò non hæc eadem in eos quis vel longe plura congerere posßit, si non charitatis Christianæ & existimationis suæ rationem habeat: & nisi misericordia potiùs, quàm seria reprehensione digni esse videantur. Non descendam igitur cum illis in tale certamen.

Quod à nostris ad oculum copiosè demonstratum est, & iure optimo in Põtificios hoc retorquere possumus, cuius nos reos agunt: cùm patroni sint errorũ stupendorum, crassißimorum & turpißimorum, quos enumerare tantùm singulos, nimis foret prolixum, cũ numerum excedant septingenarium K vt à nostris est annotatum.

I *Hæc vestra vetera sunt conuitia, millies à doctißimis viris refutata; quos quid attinet recensere, vel populares vestros, Eckium, Cochleum, Tapperum, Staphilum, Sonnium, Iodocum, Tiletanum, Petrum Canisium, Fabricium Leodium, Vicelium, & reliquos innumeros?*

K *Mirum est istos adeo Lincæos esse, vt ea videant, quæ nemo videt, ea numerent, quæ non sunt. Scilicet decem quidam Tubyngenses viri plus vident & intelligunt, quàm plusquam trecenti Sanctißimi & doctißimi Patres, qui illi Concilio non tantum interfuerunt, sed præfuerunt etiã. Debilitas hæc est intellectus, & præsumptio mera.*

Quin etiam veteres quasdã hæreses, L iam olim totius Ecclesiæ iudicio & consensu publicè damnatas, è cineribus eruerunt. Cum Ebionęis, ad salutem, solam CHristi fidem, M sufficere negant.

L *Lis mihi fuit vobiscum de tribus capellis, id est, de iudicio Patriarchæ, de vestra quam, ad eum misistis, doctrina. Vos Ebiones, Cherintos, & omnia potius quàm illud, quod caput causæ fuit, iactatis: hoc est, lectori imponere: sed de his paulò post.*

M *Cum Paulo diceretis potiùs: Si fidem habeam, vt montes transferam, charitatem autem non*

1. Cor. 12. *habeam, nihil mihi prodest. Et cum D. Iacobo: Abraham, inquit,*
Iaco. 2. *pater noster, nónne ex operibus iustificatus est? Et cum D. Ioanne, qui bona opera ad salutem esse necessaria duabus totis Epistolis docet. Ebionitæ quidem simul cum Euangelio legẽ Moysis seruandã esse docebant, quod longè à nobis diuersum esse quis non videt? Tridentinum autem Concilium, qua fide & veritate in hac re allega-*
Sess. 6. Can. 12. *tis, ipse Canon, quem appellatis, testis sit:* Si quis dixerit, fidem iustificantem, nihil aliud esse, quàm fiduciam diuinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum: vel eam fiduciam solam esse, qua iustificamur: anathema sit. *Quantum hoc distat ab illo, quod vos dicitis.*

Custodiendam enim etiam legis obseruantiã, docentes. N

N *Quantum ad vitã & mores tantùm. Præclarè enim Magnus Leo docet: In præceptis moralibus, nulla testamenti decreta reprobata: sed Euangelica mysteria multa sunt aucta, vt perfectiora & lucidiora essent dantia salutem, quàm promittentia Saluatorem. Sed & ipse Christus Dominus: Non veni soluere legem, sed adimplere.* Matt. 5.

Nam alia ratione decalogum ipse, aliaq; prophetica doctrina, ea parte, qua vitam et mores explicat, excludenda erant. Quod unum vobis ad perfectum errorem deesse videbatur.

Cum Valentinianis Hæreticis, ingentem Diuorum, Diuarumque turbam excogitârunt. O

O *Deus ipse, qui Sanctus Sanctorũ est, fidesq; ac præstans virtus sanctos facit, Ecclesia quam Spiritus S. docet, illiq; omnia, ne errare possit, suggerit, discernit. Cõmunio tamẽ et memoria Sanctorũ retinenda est: vsus Ecclesiæ in omnibus sequẽdus: abusus prauorũ fugiendi. Quos abũdè notat et abrogat*
Sess. 25. *S. Tridentina Synodus illis verbis: In has autem sanctas & salutares obseruationes, si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta Synodus vehementer cupit: ita, vt nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuatur. Quod si aliquando historias & narrationes sacræ scripturæ, cùm id indoctæ plebi expediet, exprimi & figurari contigerit; doceatur populus, non propterea diuinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel*

ſpici, vel coloribus aut figuris exprimi poſsit. Omnis porrò ſuperſtitio, in Sanctorum inuocatione, reliquiarum veneratione, & imaginum, ſacro vſu tollatur: omnis turpis quæſtus eliminetur: omnis deniq; laſciuia vitetur; ita, vt procaci venuſtate imagines non pingantur, nec ornentur, & Sanctorum celebratione ac reliquiarum viſitatione, homines ad comeſſationes atq; ebrietates non abutantur; quaſi feſti dies in honorem Sanctorum per luxum ac laſciuiam agantur. Poſtremò, tanta circa hæc diligentia & cura ab Epiſcopis adhibeatur, vt nihil inordinatum, aut præpoſterè & tumultuariè accomodatum, nihil profanum, nihilq; inhoneſtum appareat, cùm domum Dei deceat ſanctitudo. Hactenus Synodus. Quòd ſi tam inuiſos Sanctos habetis, nulloq; honore dignos putatis, deponite, quæſo, iſta eorum nomina, à quibus denominamini, ne aliquid cum illis commune habere videamini.

Quatuordecim quoque opitulatores in neceſsitatibus, inter quos officia diſtribuerunt. Quemadmodum etiam Romanenſes Epiſcopi, Ethnico planè more, templum idolatricum quod Pantheon dicebatur, tantum mutato nomine, ſed retenta eadem idolomania, P D. Virgini, tanquã Deûm magnæ matri, & omnibus Sanctis conſecrauerunt.

P *Falſum eſt: nam & templũ illud, vt & cætera omnia, more vetuſtiſsimo, Deo vni, & trino, dedicatum eſt, ſub nominibus tamen Sanctorum, quod antiquos feciſſe teſtatur Auguſtinus, Baſilius, & omnes vetuſtiſsimi patres. Quod vos mirum eſt aut neſcire, aut ſi ſcitis, contra conſcientiam diſsimulare. Quaſi non ſpoliis Ægyptiorum adornauerint arcam & tabernaculum domini, populus Dei. Vel ac ſi non magnifica donaria à gentilium Regibus, in domũ domini importata, illiq; dedicata fuerint. Sed cur item vos templis & calicibus noſtris, quos idololatras vocatis, abutimini? cur Abbatijs pinguiſsimis? cur Sacerdotijs ampliſsimis? ſed vos feſtucam videtis.*

Sicut Collyridianorũ quoq. Hæreſin Q qua mulieres in nomen & honorẽ ſemper V. Mariæ

Q *Hoc falſum eſt. Nuſquam docet, aut docuit vnquam Eccleſia, quod*

placentas obtulerũt: quod rectissimè vanitatẽ, impium, nefarium & blasphemum, Epiphanius à prædicatione SS. alienum, totum diabolicum opus, & spiritus immundi doctrinam vocat: Pontificiam Romanã Ecclesiam ex orco reuocâsse, res ipsa loquitur.

Testantur id vota eidẽ nuncupata, & anathemata passim in omnibus templis R ipsi dicatis suspensa: similiter, tituli R quoq. Epitheta, & cultus ipsi exhibita, quibus maximè est illa occupata.

A Montano, Encratitis, Tacianis, & Manichæis, Romanenses didicerunt leges S ieiuniorum indicere: prohibere, & soluere coniugiũ, T diuinitus institutum, & honorabile in omnibus, vt non hæreticos tantùm, & Antichristianos se esse declarent; verùm etiam dæmoniorum doctrinas proponere, manifestum facerẽt omnibus.

sia, alteri quàm trino & vni Deo offerendum esse. Matrem tamen Christi benedictam prædicandam, non vt Deam, quod Collyridianos docuisse Epiphan. tradit, sed vt matrem dei, iuxta illud: Ecce beatã me dicent omnes generationes, magnificè docet. Abusus in omnib. fugiendos. Luc. 1.

R *Hæc omnia soli Deo cultuiq; eius nuncupantur: sub nominibus Sanctorum tamen, vt laudetur Deus in Sanctis suis, vt qui compassi sunt, conglorificentur, Ideoq; Coronas suas subijciunt pedibus agni, vt lætetur Dominus in hæreditate sua.* Apoc. 4

S *Falsum est: à Christo potiùs, qui & ipse ieiunauit, & aliis ieiunii formã præscripsit, & illud docuit, Hoc genus dæmoniorum non eijci, nisi per orationem & ieiuniũ. à Paulo item: In ieiuniis multis. Et ab vniuersa sancta, Catholica, et Apostolica, atque per totum orbem fusa Ecclesia: quod idem vestri Græci abundè docent.* Mat. 4. Mat. 17. 2. Cor. 6

T *Falsum est: Nam neq; coniugium in Romana Ecclesia cuiquam prohibetur, nisi illis, quibus ob certas causas nubere non licet. Neq; dissoluitur, nisi illud quod verum connubium non fuit, quamuis putaretur esse. Quod vos magnos Theologos non videre demiror.*

Pela-

Pelagianorum hæreſes multiplices pleraſq. retinent, & tanquam pro aris & focis pugnāt pro eis: concupiſcentiā v non eſſe peccatum; quia naturalis. Hominem liberum habere arbitrium etiam in ſpiritualibus, gratiam x ſecundùm meritum dari. Hominem ſuis naturalibus viribus poſſe legem implere. Per legem, eiuſque obſeruationem eſſe iuſtitiam.

V *D. Iacobus docet concupiſcētiam non eſſe peccatum; ſed vbi conceperit demū parere peccatū.*

X *Et hæc vana ſunt: ſemper enim in omnibus Romana Eccleſia præſupponit fidem & gratiam, tam præuenientem, quàm ſubſequentem, ſiue implicita illa ſit, ſiue expreſſa. Quod vos Theologos tantos in illius ipſius Tridentini Concilij Canonib. quos tàm auidè deuoraſtis, non vidiſſe mirandum eſt. Canones illi ſunt:* Seſſ: 6. de iuſtification

Si quis dixerit, hominem ſuis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, abſque diuina per Ieſum Chriſtum gratia, poſſe iuſtificari coram Deo: anathema ſit. Canō. 1.

Si quis dixerit, ad hoc ſolū diuinam gratiam per Ieſum Chriſtum dari, vt faciliùs homo, iuſtè viuere, ac vitam æternam promereri poſsit; quaſi per liberum arbitrium, ſine gratia vtrunq. ſed ægrè tamen & difficulter poſsit: anathema ſit. Can. 2.

Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet; vt ei iuſtificationis gratia conferatur: anathema ſit. Can. 3

Si quis dixerit, iuſtificatum vel ſine ſpeciali auxilio Dei, in accepta iuſtitia perſeuerare poſſe, vel cum eo non poſſe: anathema ſit. *Et hæc quidem eſt fides & veritas, in alegandis conſiliis Tubyngenſium, qui tamen ad mendacia alijs obijcienda tam prompti & effuſi ſunt.* Can. 22.

Patriarchas lege naturę, Iſraëlitas Moyſis, ſub gratia Chriſtianos, legis nouæ obſeruatione ſaluatos, aſſerunt. [a] Vt interim taceamus

[a] Resp. Jacobovii. Una fides (inquit S. Leo, quæ eadem totius Eclæ vox est) iustificat universorum temporum sanctos, et ad eamdem spem fidelium pertinet, quidquid per mediatorem Dei et hominum Jesum Christum, vel nos confitemur factum, vel patres nostri adoravere faciendum. Nec inter Judæos atq. Gentiles ulla est distinctio. Siquidem, sicut ait Apostolus: Circumcisio nihil est, ac præputium nihil est; sed observatio mandatorum Dei: quæ si cum integritate fidei serventur, veros Abrahæ filios, id est perfectos faciunt Xtianos, dicente Apostolo eodem: Quicumq. enim in Xto Jesu baptizati estis, Xtum induistis. Non est Judæus neq. Græcus, non est servus neq. liber, non est masculus neq. fœmina. Omnes enim unum estis in Xto. Si autem vos Xti, ergo Abrahæ semen estis, secundum promissionem hæredes.—

ceamus alias ipſorum veteres & nouas hæreſes, cùm ſentina & colluuies ſit Papatus omnium errorum. Iudicet iam totus orbis chriſtianus, iudicent omnes cordati, pii, boni, docti pariter indocti, an ne ouū ouo ſit ſimilius, quàm Pontificii hæreticis veteribus. Parciùs itaque nobis hæreticos obiicere meminerint, Papę mācipia, Y millies ipſi hæretici, ſeque in propoſito hoc contēplētur ſpeculo; tum quanta ſit ipſorum apparebit deformitas & turpitudo, niſi quod frontem habeant meretricis, erubeſcere neſcientes. Z

Y *Nos quidem Papam, vt patrē & Paſtorem, meritò cum omni vetuſtate veneramur, à quo plerumq; tot regionib. diſtamus. Vos autem non modo mancipia, ſed etiam mancipiorum veſtrorū mancipia eſtis, illius, inquā, belluæ multorum capitū vulgi, atq; veſtrarū cupiditatum, quæ vos tanquam quidam venti in omnē rapiunt partem, nec vſquam firmiter conſiſtere patiuntur: qui vobis tanquam prætores quidā doctrinæ atq; Concionum formulas, quas matriculas in quibuſdam ciuitatibus appellare ſolent, præſcribūt: ac ſi alia ratione inter vos nunquā conuenturi ſitis, niſi Ciuilis Magiſtratus eius concordiæ vobis regulas figat.*

Z *Iuuat modicum tam nobili victoria parta, vos magnos Athletas requieſcere: ſed audite viciſsim obſecro. Vos in omni dogmate veſtro proprio, aſſeritis planè nihil, quod ab aliquo damnato hæretico aſſertum priùs non fuerit. Bona opera, mercedem iuſtitiæ & ſalutis, non habere docetis: docuit hoc idem Cheryntus, atq; Simon Magus, quem duabus Epiſtolis refutat D. Ioannes, vna item S. Iacobus. Sanctos inuocandos, eorumq; reliquias venerandas eſſe negatis: negauit hoc idem Iulianus atq; Vigilantius, quos refutat D. Hieronymus. Liberum arbitrium tollitis: auferebant & olim Valentiniani, Manichæi, & Maßiliani, referente Auguſtino Latino, & Damaſceno Græco. Secretam Confeßionem aufertis: auferebant Nouatiani, quos refutat Cyprianus. Negatis quicquam offerendum pro mortuis: ieiunium feria quarta & ſexta, & quadraginta*

draginta

dragintа diebus, aliisq; statutis temporibus, seruandum non putatis. Carnium & ciborum omnis generis in ieiunio, vsum esse sine religione dicitis, nullaq; lege in hac parte fideles teneri. Docetis inter Episcopum & Præsbyterum, differentiam nullam esse: docebant hæc omnia similiter Ariani; vt Epiphanius, Augustinus, cum Damasceno refert. Templa & aras contemnitis: contemnebant & olim Maßiliani. Episcopos, vniuersumq; Clerum, quod sint diuites, aliisq; de causis alios culpatis: culpabant & olim Vadiani, quos eo nomine accusat, & inter hæreticos refert post Augustinum Damascenus. Adorationem Eucharistiæ Sacramenti, idolatriam esse dicitis: hoc idem fecit Nestorius. Imagines aufertis: hoc idem fecerunt Ionomachi. Matrimonium virginitati & viduitati antefertis: æquauit Iouinianus. Cæremonias accusatis: accusauit Iouinianus, quem refutat D. Hieronymus. Quòd si isti, quos dixi, vel vestro ipsorum iudicio hæretici fuerunt; vos autem eorum sententias sequimini; quomodo vel vestra ipsorum sentẽtia hæretici non estis? Romana quidem sedes habet hoc diuinitùs sibi cõcessum priuilegium, vt ab omni hæretica labe fuerit semper alienißima, illiq; mirè restitit. Cuius suæ integritatis, ac, vti iam dicam, castitatis, pulcherrimum illud restat ab Orientalibus Ecclesiis apud Basilium testimoniũ: Reuera summa prædicatione felicitatis vestræ dignũ est illud, Sanc.ti vestræ tributum à Domino, mancum & adulterinum à probato & puro posse discernere. Patrum autem fidem sine omni impedimento prædicare, quam & nos susceperamus, & cognoueramus ex Apostolorum traditionibus delineatam, & in cuius consensum vobiscum venimus. Hæc Orientales. Licuißet ergo verbis vestris eodem modo concludere. Viderint ipsa vulgi mãcipia, millies ipsi hæretici, si honestas & verecundia orationis nostræ id pateretur.

Nestorius. Basilius.

Defectionem porrò à Romana Pontificia Ecclesia, imò vt Rhetor amplificat, ab ipso terrarũ orbe, omnibusque Ecclesiis, quod nobis obiicit, sciat Polonus iste, & discat, si ignorat, non omnem defectionem vitio vertendam esse hominibus

Nouimus

minibus. A Quoties enim Deus populum suum per Prophetas suos hortatus est, vt auerterent se à viis suis pessimis, quas à suis maioribus pessimis didicerant, similiter & ab idolis, & contaminationibus suis? Et, an non Saluator ipse suos omnes hortatus est discipulos, vt sibi caueāt à Pseudoprophetis?

A *Nouimus hanc cœlestem sapientiam vestram, & longè melius, quàm vos ipsi: neq; enim defecerant isti, quos dicitis; sed recesserant à viis suis malis: Defectio enim à bono est: ideoq; in malam partē, quod vox ipsa docet, sumitur semper: sed linguam et vestra errās de vobis vera dicit. Si quis enim deficiat à pastore, toties à Christo compellato: si à legitimo Magistratu: si à sedibus ac successionibus Apostolicis: si à sacris Conciliis: si à Patrum iudiciis: si à totius orbis consensu: si à maioribus suis: si ab vna, sancta, Catholica, et Apostolica, per orbē fusa Ecclesia; hunc quomodo ego appellem, pro vestra Epithetorum copia, syncerè me quæso doceatis. Hoc autē ita esse, non ego qualiscunq; Polonus, sed tot præstantiss. Itali, Hispani, Galli, Angli, atq; vestri nobilissimi Germani, vos tot eruditissimis scriptis suis docuerunt, modò illis obtemperare voluissetis, & si non aliquot capita vestra tanto consensuiantetulissetis. Sed & Græci ipsi amici vestri, veritate, cuius maxima est vis, victi, vt videtis, triplici responsione idem docuerunt. Meritò igitur priuata voce & sententia vestra, vos apostasiæ et defectionis condemnastis. nam ea, quæ vos ad defensionem defectionis vestræ vel attulistis adhuc, vel statim allaturi estis; hæc partim falsa sunt, partim malignè & in alio sensu prolata: scitis autem quantum intersit, quomodo quidque dicatur, partim iam diu ab aliis refutata & exposita sunt. Agite igitur doctissimi viri, & aliquando meri Germani esse incipite, hoc est, veri & synceri, nec tantum linguas in quibus elaboratis excolite; sed iudicia longè magis, quæ, vt nostis, non traduntur arte, sed diuinitùs modestis animis conferuntur, studio, & obseruantia veterum confirmantur, Ecclesiastica obedientia perficiuntur. Nam quod me sycophantam appellatis, id quidem*

quidem à meis moribus alienissimum esse, sciunt illi, qui mecum viuunt: sed & alii omnes, qui me norunt. Sum vir potiùs dolorum, vt me noritis, ac plenus zelo pro domo Domini. Vestræ enim dissensiones istæ Arianismum, Ebionismum, Paganismum, ac Gentilismum per eos, qui à vobis fugiunt, ad nos induxerunt, Christumq́; Dominum in ordinem planè redegerunt: sed vos nondum incalescitis, nos iam ardemus. Et hæc sunt, quæ nobis ampliora illa verba aliquando suppeditãt, quæ vos traducitis, non Rhetorica aliqua, de qua ne minimũ iam quidem nunc cogitamus.

Apostolus canes & lupos monet cauendos. Ioannes in sua Apocalypsi hortatur Ecclesiam, vt exeat à Babylone, (quã Hieronymus Romã intelligendam docet) c ne plagarum eius fiat particeps. Et nunquid Apostoli Christi quoque à Pontificib. qui in legitima erant & ordinaria successione, defecerunt? Et rectè ac laudabiliter fecerunt.

C *Fuit certè tempore D. Ioannis Roma Babylon, in qua omnia omniũ gentiũ falsa numina, & omnes errores confluxerant. At paulò pòst, meruit illud testimoniũ fidei suæ à Paulo referre. Primùm quidem gratias ago Deo meo, per Iesum Christum, pro omnibus vobis; quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo.* Rom. 1. *vbi enim abundauit delictũ, superabundauit gratia: in qua perpetuò cõseruatam eam fuisse, quæ est ab Apostolis, traditionem, refert Irenæus: cui totam doctrinam Apostolos vnà cum sanguine suo profudisse, Tertullianus asserit: ad quam accessum habere perfidiam nunquam potuisse, testatur Cyprianus: quam ita semper incorruptæ doctrinæ fuisse tenacem, vt quoties Romana fides diceretur, Catholica intelligeretur, ex his quæ scripserunt Hieronymus, Ambrosius, didicimus: in qua semper Cathedræ Apostolicæ viguisse principatum, narrat Augustinus: quam hæretici fœtoris semper expertem permansisse, nec vnquam in ea qui contrarium sentiret, sedisse; quin potiùs Apostolicã gratiam inuiolatam custodisse, testatur Theodoretus: cui hoc testimonium*

monium, quod nulla per orbem Ecclesia æquè, vt Romana, ab omni fœce hæreseon, cunctis retro temporibus permansit, perhibet Lanfrancus: ad quam propterea de fidei causis iam inde ab Apostolorum temporibus nunquam non relatum fuisse, asserit Bernardus.

Lib. 2. aduers. Iouini. in fine. *Mores Romani Hieronymo displicuerunt, non Roma; quam ille magnificè celebrat illis verbis: Sed ad te loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione delesti: vrbs potens, vrbs orbis domina: vrbs Apostoli voce laudata; interpretare vocabulum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod diceris, virtus te excelsam faciat, non voluptas humilem. Maledictionem, quam tibi Saluator in Apocalypsi cominatus est, potes effugere per pœnitentiam, habens exemplum Niniuitarum. Caue Iouiniani nomen, quod ab Idolo deriuatũ est. etc. Hæc Hieronymus. Qui idem quanti Apostolicã sedem fecerit, quantum illi detulerit semper, testantur illius ad Damasum epistolæ. De qua Chrysostomus illud:* Chryso. serm. 32. in epist. ad Rom. *Ego Romam propterea diligo, tametsi aliunde queã illam laudare, nempè à magnitudine, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, ab imperio, à diuitijs, & à rebus in bello fortiter gestis. Sed dimittens omnia, ob id illam beatam prædico, quòd erga illos Paulus, dum viueret, adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, & corãm disseruit, & postremò vitam apud eos finiuit, cuius sanctum corpus ipsi possident: & propterea ciuitas illa hinc facta est insignis magis; quàm ab alijs rebus omnib. & tanquã corpus magnũ ac validũ duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet horum corpora. Non ita cœlum splendescit, quando radios sol demittit, quemadmodum Romanorũ vrbs duas illas lampades vbiq; terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, illinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma; Paulum videlicet repente ex theca illa cũ Petro resurgentem, in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? qualibus catenis aureis cincta est? quales habet fontes? Propterea admiror hanc vrbem: non propter copiam auri, non propter columnas,*

mnas, neque propter aliam rem, sed propter columnas illas Ecclesiæ. Quis mihi nunc dabit circumuolui corpori Pauli, affigi sepulchro, videre puluerem corporis illius, quæ adhuc in Christo deerant, adimplentis stigmata illius gestantis? Hæc ille.

Damnata verò est Apostasia, cum à Deo agnito, verboque eius, religione syncera, & cultibus diuinitùs institutis, adeoq. à vera Christi Ecclesia, homines turpiter, vel spe emolumētorum & dignitatum, aut metu periculorum fracti, aliisúe de causis, errore, leuitate, & iudicii imbecillitate, deficiunt: seque publica professione alij sectę, quę vera dei Ecclesia nō est, coniungunt. Nos verò Euangelij Confessores, D qui Augustanam amplectimur Cōfessionem, Cæsari Carolo V. Anno 30 exhibitam, * minimè vel à Deo, eiusq. verbo, vel Catholica Christi Ecclesia, sed à Pontificia E

D *Negant hoc Græci, negant & vestri, in illa vobis rectè cognita de libro concordiæ admonitione Christiana, in qua septē illis luculentissimis argumentis demonstratur, vestram Augustanam longè à Canonicorum & catholicorum scriptorum fide abesse, nihilq; præcipuum ante alias habere: Quam ego rudimentum & seminarium quoddā hoc tempore omnium hæreseon, propter eam, quam habet cum Ecclesia CAtholica similitudinem, in quamcunque partem id à vobis accipiatur, esse statuo.*

* *Exhibuistis quidē: sed quid inde vicissim retulistis? Non aliud certè, quàm illud, quod & à Patriarcha: nisi quid fortè deteriùs. Sed quid attinet dicere? idēq; semper ab omnib. cordatis hominibus relaturi estis. Aliud enim est Scholis iura perscribere, aliud fidei & religionis gentibus, contra perpetuum Ecclesiæ sensum & consensum, leges dare: Dei, & Ecclesiæ eius, quæ Spiritu sancto regitur, hoc est, & fuit semper proprium, non paucorum quorundam hominum.*

E *Quid igitur ista sibi volunt ter repetita verba: Pasce agnos meos:* Ioan. vltimo.

Mat. 16. *Pasce oues meas. Et illud: Tibi dabo claues Regni Cœlorum? Et*
Luc. 22. *illud: Ego pro te oraui Petre, ne deficiat fides tua? Non dictáne hæc sunt à Christo? an frustra & temerè dicta? Aut demissané est aliqua similis vox de cœlo, de excelsa gloria, ad vestrum Lutherum, quem vos Prophetam magnum, virum diuinitùs egregie illuminatum, & æmulatione veritatis incensum vocatis? aut ad Augustanam, quam in loco quinti Euangelij habetis, vt illis credamus? Recipiunt, dicetis, aliam expositionem loci illi. Atqui vos nihil simile habetis, præter illa, quæ communia omnium hæreticorũ fuerunt semper, inanem scilicet verbi Dei iactationem, quasi omnia malignè exponi, ac in falsum sensum retorqueri non possint. Quod à Sacramentariis & Arianis, in similibus locis fieri, vos ipsi confiteamini, oportet.*

Romanensi & Antichristiana defecimus Synagoga. quod magna voce, plenoq. ore profitemur, libenter id ipsum dicturi, quoties isti audire volent. F Eiusque rei causas habuimus grauissimas. Quod doctrinæ genus excogitârit, G & sonet illa diuersum & alienum à Pro-

F *Et hæc quidem talis præsumptio et pertinacia hereticos facit.*

G *Mutate sic hæc omnia. Vos à Romana Ecclesia eas ob causas defecisse; quòd in charitate*
Mat. 22. *legem & Prophetas pendere doceat; quòd charitatem plenitudinem*
Rom. 13. Col. 3. *legis appellet; quòd virginitatem centesimum fructum cum Patri-*
Psa. 138. *bus ferre doceat; quòd amicos Dei, eorumq; memoriam honorat ni*
Luce. 2. Symbolum. *mis; quòd Matrem Dei benedictam prædicat; quòd communionẽ Sanctorum recipiat; quòd si quis furetur, amplius non furandum*
Eph. 4. *esse doceat, magis autem laborandum operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti; quòd scru*
Ioan. 5. *tandas esse, non percurrendas, aut potiùs peruolandas scripturas*
1. Cor. 11 *moneat; quòd quotidianam mortis Domini annunciationem, quã illi Missam vocant, pro viuis & mortuis, pro quibus omnibus Christus mortuus est, peragat, donec ipse summus sacerdos veniat;*
2. Cor. 5 *quòd iustam & piam cogitationem esse putet, orare pro defunctis,*

vt à

vt à peccatis soluantur; quòd claues à Christo relictas agnoscat; quòd particeps omniū timentiū et custodientiū mandata dei esse velit; quòd eius ciues ieiunent; quòd sine intermissione orent; quòd in 1. Tes. 5.
oratione Dei pernoctent; quòd relictis suis omnibus voluntatéque Luc. 6. Mat. 19.
sua, in locis solis viuant; quòd verbum Dei traditum, iuxta doctri- 2. Tes. 2.
nam Pauli, studiosè amplectantur; quòd ordinationi Dei non re- Rom. 13 Hebr. 3.
sistant, sed eam sequantur; quòd Magistratui pareant, Præpositisq́; Hebr. 12.
suis obediant; quòd disciplinam colant; quod ministri eorum ne di- 1. Cor. 7
uisi sint, vxores non accipiant. Dicite sic, & videbitis, num alicui causam vestram probaueritis.

phetica & Apostolica scriptura, cùm docet: Quemlibet actū charitatis H absolutè mereri vitam æternam. Virginitatem, maximam esse peccatorum satisfactionem, & meritum vitę æternæ. Missam theatricam Pontificiam, Sacrificium esse pro peccatis viuorum & mortuorum, verè propitiatorium.

H *Hæc omnia malitiosè & in alio sensu proferri, quàm Rom: Ecclesia sentit, quis non videt?*

His assuunt ieiunia sua I preculas, peregrinationes ad Diuorum memorias & reliquias, quibus se pro peccatis satisfacere docent, indulgentias Papales, ad adorationem imaginum & statuarum datas. Inuocationem mortuorum hominum. Ordines Monasticos innumeros: Regulas & vota ociosorum hominum, & ignauorum, qui tanquam fuci, mella, prætextu longarum precum deuorant domos viduarum: sicut CHristus de Pharisæis loquitur.

I *Maledicta hæc sunt & temeraria iudicia, à quibus abstinendū esse Christus diligēter monet.* Luc. 6.

K *Non de scriptura nobis lis est. Pelles istæ sunt vestræ, sub quibus delitescere soletis: nam nos scripturā, ità vt meretur, veneramur omnes, exosculamur, pro*

Cùm verò ex verbo dei hęc sua nequaquam probare possint, errores suos, blasphemia palliare,

eaq; quo-

palliare,& tegere conātur, & in scripturæ accusationem cōuersi, imperfectam, K obscurā, incertam, dubiam, ambiguam, materiam litis; adeoque librū hæreseon appellant, L vt olim hæretici.

eaq; quotidie mori etiam parati sumus: sed de sensu, inquit Hilarius, scripturæ. Dicite vel vnum hæreticum, qui scripturam non allegaret, & vincetis.

L *Scribit hæc Tertullianus: sed longè in alio sensu, quàm vos malitiosè dicitis, cùm inquit: Nec periclitor dicere, ipsas quoq; scripturas sic esse ex Dei voluntate dispositas, vt hæreticis materias subministrarent, cùm legem, oportere hæreses esse, quæ sine scripturis esse non possunt.*

Et ad traditiones humanas cōfugiunt, M easque sacræ scripturæ æquant, parem illis ad pietatem vim tribuentes: quod ex illis faciliûs, quàm ex hac, sua probare possint. Ideoque longè eas huic præferunt, pleniores ac planiores illas esse asserentes: hacque sua doctrina Pontificii, cœci, cœcorum duces, miseros homines secum in exitium & barathrū inferni abducunt.

M *Paulus hæc primus docuit, qui* 2. Tes.2. *nos traditiones tenere iubet, easqué cum scriptura comparat, sed & ante Paulum Christus ipse Dominus: Hæc, inquit, o-* Mat. 24 *portuit facere, & illa non omittere. Quantum traditionibus tribuat Basilius, quantum Augustinus, quantum alij Patres, vos scitis, si scire velletis: nisi fortè ipse plura vobis quā sitis tribuo.*

Ad hæc pios verbi Dei Confessores persequitur Romana Synagoga, vbicumque locorum potest, per suos carnifices, N inquisitores, hæreticos prauissimos. Damnat verbū Dei petulanter, probat

N *Itané per vos impunè licebit Spiritui sancto, & Apostolis, Apostolicisqué viris illudere, ac quosuis errores serere. Hac quidem ratione Petrum damnabitis, qui Ananiam cum Zapphira modici mendacij causa, verbo in-* Actu. 5. *terfecit,*

terfecit: vel Christum dominum potiùs, qui per os Petri est operatus. Atqui ista vestra impunitate noster Sarmaticus orbis planè Arianus factus est: & si quid deteriùs. sed & vestri carceres non sunt vacui ab his, qui à vobis aliter sentiunt. In Anglia quid fiat,

libidines vagas in precipuis membris, quæ exemplaria pietatis & castitatis, ac typi fidelium esse debebant, in verbo & conuersatione. Minus peccare Sacerdotem scortantem, o quàm coniugem habẽtem propriam, vociferantes, turpissimi lenones, aliorũ vxores & filias permolentes, adeoque ipsam damnantes consuetudinem coniugalem, pessimè ad hoc detorto & deprauato scripturę testimonio. Qui in carne sunt, Deo placere P non possunt. &c.

Quæ cùm ita habeant, nemo pius & prudens nos Apostasiæ verè arguere poterit, cũ nequaquam à vera dei, sed malignantium ista & Antichristi Ecclesia, exemplo Apostolorum discesserimus: quam Spiritus sanctus odisse etiam, ab eaque exire mandant Christus & Apostoli. Maximè cùm Romanus Pontifex, cum suis Esauitis, totoque suo regno, Apostata verus ille sit, quem Apostolus venturum prædixit: qui à Deo,

non ignoratis: quid Caluinus, quid Beza, hac de re senserunt, quid scripserunt, quid ipsi fecerunt, rectè scitis, & tamen vos scire dissimulatis.

O *Oratio boni viri pudica esse debet, non tantùm vita. Nolite iudicare, & non iudicabimini.* Luc. 6. *Vitia virtutes non auferunt: sed vos virtutes non videtis: vitiis & abusibus, more Araneorũ pascimini.*

P *Hoc vestrum Commentum est. Nos enim honorabile coniugiũ, & thorum immaculatum cum D. Paulo dicimus, illudq; in numero Sacramentorũ reponimus:* Heb. 13. *adulteros autem & scortatores iudicaturum dominum docemus. Suus tamen virginitati & viduitati, quam Paulus tantopere cõmendat, apud omnes relinquitur locus. Oportet nihilominus scandala esse, quibus obsistendũ est, res ipsæ non auferendæ.*

Deo, verbo eius, veritate, fide, & Ecelesia Christi, Antichristus ipse, sit defecturus, apertissimè est vaticinatus, in hæc scribens verba: Spiritus sanctus manifestè dicit, Q quia in nouissimis tēporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum, in hypocrisi loquētiū mendaciū, † cauteriatam habentium conscientiam, prohibentium nubere, & abstinere à cibis, quos Deus creauit. 1. Tim 4. Quibus verbis disertè & expressè Apostasias mentionem facit, nisi venerit, inquiens, apostasia. Et iterū: ἀποστήσονται deficient à fide, & doctrinas Dæmoniorum proponent. Quò verò faciliùs agnosci & caueri possint, notas addidit certas: R Vna est, nuptiarum prohibitio: altera, ciborum abstinētia. Hæc in Pontificē Romanū quadrare qui non videt, talpa est cœcior, qui non palpat, leprosus est. Quòd enim ad Tacianos & Encratitas hęreticos transferunt: nugæ sunt, & putidum figmentum. Non enim de * personis certis loquitur, sed de rebus ipsis, quas sint prohibituri, & ita notas certas & infallibiles, quibus Apostatæ

Q *Quasi verò non ipse Paulus contra quem vos nugamini, nominatim eos hæreticos in eadem Epistola, quos intellexerit, & quos refutauit, non recenseat. Himenæum, inquā, Alexandrum, Philetum, & alios vestri similes: quod postea idem consequentes docent scriptores. Pudeat obsecro vana loqui, aut quasi obscurum sit, etiam si millies negetis, quid Gnostici, quid Encratitæ, quid Taciani, quid alij de hoc genere senserunt. Nam nouissima tempora horam diemq́; pro toto hoc seculo, quo Christus dominus apparuit, vsq; ad futurū aduentū eius, vsurpare Apostolos nō ignoratis*

† *Hi vestri proprij sunt colores, vt aliàs mōstrauimus.*

R *Quarum nulla, aut Pontifici, aut Pontificijs conuenit. Vobis autem omnes conuenire aliàs docui: nam & nuptias Sacramentū magnum,* Eph. 5.

* *Iam monstrātū est personas certas nominare Paulum.*

statæ doctrinas dæmoniorum proponentiũ agnosci posint, descripsit Apostolus. ⁂ .Tim 4

gnum, quod vos negatis, vocamus, interq; Sacramenta reponimus, vos excluditis. Et omnem creaturam bonam esse dicimus, eaq; vtimur, nisi quando ieiunij & orationis causa, vt docet Paulus, ab his abstinemus. 1. Tim 4. *Vos igitur proprio iudicio damnati Apostatæ & hæretici estis: Et tamen Matæologi vocari nõ vultis: et tamẽ vos mendacii non pudet. Ita nubere, & edere summa Euangelij istorum, præcipua Ecclesiæ nota est. At Paulus contrà optat, si fieri posit, esse omnes, sicut ipse fuit, id est, castos, & continentes. Quàm dispar hic est spiritus ab illo!* 1. Cor. 7

⁂ Nugas igitur meras & putida figmẽta vestro iudicio sequitur Epiphan. quẽ D. August. & cæteri omnes, in hac materia sequuntur: qui de Taciano in hũc modum scribit: Continentiam autem hic prædicat: nuptias autem, scortationem et corruptionem putat: aserens nihil differre matrimonium à scortatione; sed idẽ esse. De Encratitis autẽ sic: Nuptias autem palam diaboli esse decernunt, animata verò abominantes interdicunt: nõ continentiæ gratia, neq; honestæ vitæ; sed propter timorem & imaginationem, vt ne condemnẽtur ab animatorum esu. Vtuntur & ipsi mysterijs per aquam. vino verò omninò non vtuntur; diabolicum esse dicentes; & bibentes, ac vtentes iniquos esse peccatores. Vbi & hæreticorum errores & Catholicã veritatẽ disertè explicat vetustisimus Author, dum addit: Non continentiæ gratia neq; honestæ vitæ, quod Ecclesia facit, sed propter timorem & imaginationem: & tamen non pudet vos ineptire, ac ea, quæ omnibus patent, negare.

Quicunq. ergò has profitentur doctrinas, à Dæmonibus impulsi, à fide defecerunt, suntque Apostatę. Vtcunque ergò se torqueant Romanenses, & in quascunque se vertant formas, nomen & crimen Apostatarum non effugient. Eph. 5.

Adhæc, quòd Matæologus s iste, nos Nouum, & toti Ecclesiæ

S Qui dixerit fratri suo Racha. Mat. 5. *si autem*

clesiæ incognitũ doctrinæ genus τ amplexos conuiciatur, more suorum id facit: ignorãtium, quid vetus aut nouum sit. Hoc ipsum olim de Christo eiusque doctrina Capernaitæ mirantes dicebant: Quænam doctrina hæc noua? Vetus nõ est, quod secula aliquot durauit, sicut Missa Papistica, Inuocatio mortuorum, Purgatorium Platonicum & Pòéticum, Monasticè & similes impietates Pontificiæ. De his enim omnibus in scriptura sacra altum est silentium, & ne gry quidem reperitur. Ideoq. noua hæc sunt. Et in hoc sensu

si autem Matæologus, cur tantum laborem eius causa suscipitis?

T *Trigesimo primùm anno vos sensus vestros conscripsisse, ac Carolo V. tradidisse, ipsi paulò ante dixistis. Quomodo igitur hæc non noua? Nã nostra quæ vos noua vocatis, vester Patriarcha satis abundè vetera esse docuit, et vos ipsi videtis. nam de vestro cum veteribus consensu Grammatici certant: meraq; petitio principij est: & quæ verbo affirmantur, verbo similiter facilè reijciuntur.*

rectè dicitur: Vetera transierunt, & ecce noua facta sunt omnia videlicet in Papatu. Vetus, imò vetustissima est, & omniũ prima, quam nos profitemur, doctrina & Religio, cuius initium est à mundo condito, primùm à Deo in Paradyso, de semine mulieris benedicto, contrituro caput serpentis, tradita: Postea repetita ad Abraham, quòd in semine eius benedicendæ essent omnes familiæ terræ. Hoc semen est Christus, cui testimonium perhibent omnes Prophetæ, remissionem peccatorum accipere, per nomen eius, omnes, qui credunt in eum. Hæc doctrina & fides fuit omnium Patriarcharum & Prophetarum. Hęc fides & doctrina fuit Apostolorum, quam Petrus in Concilio Apostolorum, sua sententia est professus: Quid, inquiens, tentatis Deum, imponentes iugum (Legis scilicet) super ceruices discipulorum, quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus vnquam? Sed in nomine Iesu Christi credimus saluari, v

quemad-

V quemadmodum & illi.

Hæc eadem noſtra quoque eſt fides & religio,& non alia. Cætera quod attinet, noui apud nos prorſus eſt nihil. Non enim noua habemus aut excogitauimus Biblia, ſed vetera illa, quæ vniuerſalis omnium tẽporum, & Catholica agnouit & retinet Eccleſia, ambabus amplectimur manibus. Neque alium Baptiſmum habemus,

X niſi à Chriſto inſtitutũ, abiectis tantùm iis, quæ ab hominibus otioſis * ſunt addita, nihil ad rem facientia, quibusq. magis deformatur, quàm ornatur Baptiſmi Sacramentum.

V *Magnifica verba. In nomine Ieſu credimus, & nos omnes ſaluari; ſed per bona opera, certã facientes vocationem, & electionem noſtram. Sic enim Chriſtus dominus dicit: Euntes docete omnes gentes, baptiſantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; docentes eos ſeruare omnia, quæcunq; mandaui vobis.* 2.Pet.1. Mat. vltimo.

X *Omnia hæc ferè eadem habebãt Nouatiani, Encratitæ, Vigilantiani, Tatiani, Collyridiani: quòd tamẽ alia quæ oportebat non habuerunt, eos, vel vosmetipſi ſuperiùs hæreticos eſſe dixiſtis. Sufficit enim vnus pertinax error in fide, ad conſtituendam hæreſim: vt in rebus publicis, etiam ſi quis omnia, quæ eius Reipub: ſunt, amplectatur, Principi tamen non pareat ſuo, ab eoq; diſsideat, rebellis eſt. Niſi enim hæc fundamenta, quibus adeò vos effertis, vtcunq; retineretis; tum iam non hæretici, ſed Iudæi, atq; Gentiles eſſetis: Nulla enim, inquit D. Auguſtinus, falſa doctrina eſt, quæ non aliqua vera intermiſceat: vera ergo falſis inordinatè permiſta, in vna diſputatione, vel narratione hominis, tanquam in vnius corporis colore apparentia, ſignificant lepram, tanquam veris falſisq; colorum fucis humana corpora variantem, atque maculantem. Hæc ille. Sed & Dæmones credunt,* Lib. Euang. cap. 40.

* *Veſtro iudicio. Igitur Apoſtoli fuerũt homines ocioſi. Illorum enim has traditiones eſſe D. Dionyſius, Baſilius, Auguſtinus, & cæteri teſtantur omnes.*

D ij

Nec aliam, quàm eam, quę à Christo est instituta, Cœnā, vulgo Euchariſtiam dictam, in noſtris celebramus Eccleſiis, eamque integram, Y quam ſe, hoc modo, à Domino accepiſſe, Eccleſiæque Corinthiorum tradidiſſe, Apoſtolus teſtatur: mutatiōe, mutilatione, & prophanatione ad Miſſas ſacrilegas, Z ex noſtris Eccleſiis exploſis. Nec mortuos hōines, A qui nec audire, B nec iuuare poſſunt, contra verbi Dei ſententiam, inuocamus: ſed Deū patrem, per Christum, in Spiritu & veritate, ſicut à Saluatore noſtro ſumus edocti.

credunt, & contremiſcunt; quia tamen charitate & obedientia carent, hæretici & Apoſtatæ ſunt. Iaco. 2.

Y *De integritate Cœnæ iam ante à nobis dictum eſt in Annotationibus Cenſuræ, cap: vltimo.*

Z *Itané annūciare mortem domini, veſtituq;, habitu, actione, oratione, repræſentare, donec ipſe veniat, meritumq; mortis eius, vſu corporis & ſanguinis Domini, ſibi accōmodare, ſacrilegū erit? an veſtra oratio potiùs ſacrilega?*

A *Vita quidem iſta veſtra mors eſt: nam de illorum vita magnificè teſtatur ipſa vita. De reſurrectione, inquit, mortuorum non legiſtis, quod dictum eſt à Deo, dicente vobis: Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob: non eſt Deus mortuorum, ſed viuentium. Quod idem de Petro & Paulo, alijsq; Sanctis dictum eſſe exiſtimandum eſt. Aut ſi mortui ſunt; quomodo in omni memoria ſeculorum dies mortis & martyrij illorum, dies natiuitatis vocatur & colitur?*

Mat. 22.

B *Nuncios credo nouos de cœlo accepiſtis, qui vobis retulerunt, eos neq; audire, neq; quidquam rerum noſtrarum cognoſcere. At qui nobis reuelauit, vnicus filius Dei, qui de ſinu patris aduenit, eos eſſe ſicut Angelos Dei, in quorum honores ſucceſſerunt, & quorum ruinas impleuerunt: qui non tantùm ipſi omnia noſtra nouerunt; ſed etiam orationes ac merita om-* Ioan. 1. Mat. 22. Pſ. 109. Tob. 12.

rita omnium nostrum in conspectu Dei offerunt. Longè illi omnia clariùs in diuino cernũt lumine, quàm nos aliquid in huius solis radijs cernimus, iuxta illud Isaiæ: Non erit tibi ampliùs sol ad lucendũ per diem, nec splendor lunæ illuminabit te; sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam: non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur; quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam. Et in Apocalypsi: Et ciuitas non eget sole, neque luna vt luceat in ea; nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est Agnus. Isa. 60. Apoc. 21

Symbola vsitata Ecclesiæ, Apostolorum, Nicænum, & Athanasii, sanctè custodimus. c Similiter & claues Regni cœlorum Ecclesiæ datas, & si quæ alia sunt huiusmodi.

Hæc igitur verè Catholica est fides, doctrina & Religio, in qua nihil est noui: quam agnoscimus, amplectimur, & profitemur, quam etiam nobiscum amplexi sunt & professi omnes, quicunque hinc à condito Mundo vixêre, & saluati sunt. Non est enim aliud nomẽ sub cœlo, (inquit iterum Petrus) in quo oporteat nos saluari, nisi in nomine Iesu. Nec est in alio quoquam salus. &c. Quodsi hanc nostram doctrinam, fidem, & religionem veterem, quam isti nouam, sibiq. incognitam, quę eadẽ est cum Patriarcharum, Prophetarum, & Apostolorum, Pontificij nõ ipsi

C *Quorsum igitur in dies nouæ exoriuntur Confessiones? de quibus quidam ex vestris, vt meliùs nostis, illud veríßimè pronuntiarunt: Confeßiones autẽ nostræ sunt sicut voces partium litigantium. etc. Et paulò inferiùs: Sed hæc mala, vt vitentur, illum etiam horum fontem caueri est necesse, ne qua particularis Cõfeßio pro fidei & veritatis regula habeatur, vel censuræ Christianæ eximatur. Id enim si fiat, non iam vna ex multis confeßionibus fides & religio; sed tot religiones & Christianismi existent, quot confeßionum formæ: ex qua distractione, nihil, nisi conscientiarum perturbatio, Atheismi incrementum, & Ecclesiarum ruina potest consequi. Hæc illi. Quanquam ne Symbola quidem* Heidelbergen. Theolo. de Confess. August. ca. 4. & 5.

ipſi quoque nobiſcum agnouerint, ſed nouam eſſe vociferabuntur & damnabunt: non habebunt partem in Regno Dei,ſed in æternum peribunt.

Præterea, quòd calumniatur Sycophanta Polonus, nos Græcos elegiſſe, D & communis cauſæ iudices conſtituiſſe, ad eoſque prouocâſſe: vtque, quoniam ab Occidentali defecerimus, in communionem Orientalis Eccleſiæ,à Patriarcha Conſtantinopolitano reciperemur, ſtudiosè petiiſſe: pura puta ſunt Poloni mendacia, ab ipſo ad præ-

la quidem omnia plenè ſequimini. Nihil dico de Communione Sanctorum, nihil de vna,ſancta,Catholica,et Apoſtolica Eccleſia;nam hæc iā alij dixerūt: ſed ne illud quidem, Vitam æternā, omninò confiteri videmini: nam paulò ante Sāctos mortuos appellaſtis.

D *Quod audiuimus, quod legimus, hoc teſtamur: nam & corâm, qui exemplar nobis tranſmiſit, idem teſtatus eſt: & ſcripto Patriarcha non obſcurè id ſignificare videtur. Primùm in Epiſtola præmiſſa Cenſuræ vbi inquit*: Si igitur volueritis, meq.audiueritis,inquit Dn̄us,bona terrę comedetis. Eodem ſanè modo noſtra mediocritas, vt Chriſto pro miſericordia eius vicaria ſuccedens, veſtram adhortatur charitatem. Vtinam conſentiatis cum noſtra, quæ Chriſti eſt,Eccleſia. Quòdſi verè & ex animo toto re ipſa feceritis, gaudium abſque dubio in cœlo& in terra erit, ob vtriuſque Eccleſiæ coniunctionem, quæ ad gloriā Chriſti futura ſperatur. *Deinde, in generali totius operis complexione*: Si, *inquit*, & vos viri Germani ſapientiſsimi,& filii mediocritatis noſtræ dilecti,vultis, vt mente prædit, ex toto animo vos noſtræ adiungere ſanctiſsimæ Eccleſiæ: Nos vt Patres amantiſs. promptè veſtram charitatem & beneuolentiam recipiemus: ſi volueritis decreta Apoſtolica & Synodica, vnanimi conſenſu nobiſcum ſequi, & his credere. Tunc reuera conſortes nobiſcum eritis: & tanquam apertè huic noſtræ & Catholi-

licæ

licæ Christi Ecclesiæ subditi, ab omnibus rectè sentientibus laudabimini. Hoc modo: si ex vtraque Ecclesia, vna, Deo bene iuuante, facta fuerit; coniunctionem societatemque vitæ posthac colemus piam, Deoque placentem, donec etiam cœleste intremus Regnum: quod vtinam omnes consequamur, per Christum Iesum, cui gloria in secula. Amen. *Sed & vos duabus Epistolis, quas in limine præsentis libri vestri posuistis, idem planè, longè disertiùs testari, si modò vos persentitis, videmini, illis verbis:* Deinde Libellum quendam mitto, fidei nostræ totius capita continentem, vt Sanctit. tua videat, quænam sit religio nostra, & num cum doctrina Ecclesiarum S. Tuæ consentiamus, an verò aliquid fortasse dissentiat: quod sanè nollem. Magnoperè autem S. tuam oro, vt eum pari, qua prior mea, beneuolentia accipiat: ac, nisi graue sit, sapientissimum suum de his capitibus iudicium beneuolè significet: si fortè Deo dante, idem in Christo sentiamus. *Et in alia Epistola:* Hanc itaq; notissimã beatorum Patrum nostrorũ Confessionem, (quam à multis iam hactenus annis, non pauca millia Martyrũ suo sanguine comprobârunt) tuæ Sanctit. ante Menses circiter quinque, antequam optatas ipsius literas accepissemus, misimus: sperantes, etiam si fortè propter tantum locorum interuallum, differentia inter nos aliquorum rituum sit; omninò in præcipuis saltem salutis consequendæ capitibus, nos nihil nouare; sed illam, quæ à sanctis Apostolis & Prophetis, & Spiritum sanctum habentibus Patribus ac Patriarchis, & super diuinas literas ædificatis VII. Synodis tradita est, fidem, (quantum quidẽ nos intelligimus) amplecti & conseruare. Ideo in præsentia non iudicauimus plùs molestiæ exhibendum S. tuæ; vt quæ alias circa suas Ecclesias, fidelissimè pascendas, & salutis viam vigilanter tradendam occupatissima sit; sed eius sapiens, & pium maximè, de Confessione, à nobis missa, iudicium & responsum expectandum: quod etiam suo tempore modò ne S. tuæ molesti simus nobis, paterno animo mitti, reuerenter & humiliter oramus. Si fortè mise-

ricors

ricors. Pater cœlestis, per dilectum suum filium, vnicum conseruatorem nostrum vtrobique faciat: vt nos etiamsi longissima locorum intercapedine disiuncti simus; attamen recto de religione sensu, propinqui inuicem fiamus: & Constantini vrbs Tybingaque, Christianæ concordiæ & charitatis vinculo mutuò copulentur: quo nihil optatiùs contingere nobis posset. Prorsus enim nullum aliud fundamentum fidei, (sicut amantissimè S. tua precatur) præter id, quod positum est, (qui est immotus ille angularis lapis, Christus, ipsa veritas) retinere, Deo iuuante cogitamus: exclusa omni innouatione & claudicatione. Vale Sanctiss. Domine, cũ venerabilibus Presbyteris tuis, Christiano gregi diu feliciter prouidens: nosque venia dignans, & in paternã tuam curam beneuolè recipiens. *Hæc vos. Quid igitur obsecro ego aliud in mea Præfatione dixi, quàm vos hoc loco, si modo sensu non caretis, dicitis? Scripsi, vos Confessionem vestram ad Patriarcham misisse; scribitis & ipsi: scripsi eius iudicio & arbitrio subiecisse; subijcitis & vos: coniunctionem Ecclesiarum mutuam petijsse, in paternam curam recipi postulare; facitis hæc omnia: addideram, vos vestramque doctrinam à Patriarcha damnatam, esse; docetis hoc idem ipsi, dum ad tertiam vsque conformem, (vt Iurisconsultorum verbo vtar) contra vos Patriarchæ sententiam, in triplici responso nobis profertis, vt ampliùs nullus, neque prouocationis, neque dubitationis locus vobis relictus esse videatur. Quomodo igitur, aut quam ob causam mendacem esse Præfationem meam dicitis? ipsi, vt videtis, non admodum veraces. At non tàm humiliter, nec tam demissè scribimus. Neque enim soletis vnquã neque id ferunt ingenia vestra. Sed quacunq; ratione tandẽ factum vestrum licet appellatis, cùm de re constet, non sit de nomine pugna? Nos quidem vobis magnas gratias agimus, qui hæc eadem, quæ nos, et longe plura edidistis.*

grauandas nostras Ecclesias, hac calumnia conficta. E A syncera scilicet & incorrupta doctrina

E *Hæc eadem de Occidentalibus Ecclesiis dicitis, hæc eadem de Asiaticis,*

ctrina cœlesti & religione vera, ad doctrinas & traditiones humanas, à veritate ad falsitatem ✽ & figmenta, à luce ad tenebras nō recipiemus? Hoc quid magis furiosum?

Et sciat homo iste, per Dei gratiam non ita accisas, attenuatas aut in angustum adeò redactas nostras copias, nec ita nos inopes consilii aut fluctuari animis: ad defensionē nostræ veræ & syncerae doctrinæ, & Religionis, quam profitemur, & Dei beneficio contra portas infernales, furores Diabolorū, * & totius Mundi potentiam, propugnamus: alieno vt nobis opus sit auxilio, aut Milite extraneo subsidiario, F quē ex peregrinis aduocemus locis, quo muniti, tuti simus aduersus insultus hostiles: nedū, vt tanquam victi, prostrati ac fugati, nos miseris victis subiiciamus. † Quis hîc vanitatē, vertiginem, imò stuporem mētis in homine, qui sibi sapere videtur, & eruditionis persuasione inflatus, hæc, quòd ad summum suæ Ecclesiæ caput, & Christi

Asiaticis, & Africanis. Quis igitur vobis satisfaciet? vbi igitur erit ille cōsensus cum Ecclesiis Apostolicis? aut quomodo ab orbe terrarum non dissidetis? aut vbi tandem Ecclesiam Catholicā inueniemus? illam, inquam, cū qua vos conueniatis? ita nobis ad Hesperidum insulas nauigandum erit sine remis & velis. Abstinete à iudicijs temerarijs homines docti.

✽ *Ita vobis vnus & idem PAtriarcha, vbi vtile est, nunc sanctißimus, Oecumenicus, Pater patrum, & est, & dicitur. & idem, eiusqué doctrina simul, si ita opus est, falsitas, figmentum, tenebræ. Sic Aristypum decet omnis color.*

* *Animosè.*

F *Isti iam militem cōscribunt, copias numerāt: quasi ego non de consensu cum vetustißimis Apostolicis Patriarchalibusq́; sedibus locutus fuerim. Quàm procul vtrinq; absumus! quā diuersa sentimus! Ex abundantia cordis vtrorumq; os loquitur.* Luc. 6.

† *Bona verba obsecro Euangelici viri.*

& Christi in terris, si Diis placet, * vicarium, audet perscribere, non miretur? Cumque à Græco Monacho copiã Censuræ Patriarchicæ de Confessione Augustana sibi communicari petierit Socolouius: cur non pari ratione, responsi etiam nostri ad illam Censuram? cur non Epistolam, à quodam nostrum ad Patriarcham, cum qua missa est Confessio ** Ecclesiarum nostrarum communis, exhiberi sibi petiit? G Ex quibus, si veritate tantûm historiæ delectaretur Polonus, rem omnem certiûs potuisset cognoscere. Et vt videat, nos nihil dissimulare, verba ipsa, ex ista Epistola nostratis, cum ipsa Confessione missa, adscribere nos minimè pudet, quæ hęc sunt: Deinde libellũ quendam mitto, fidei nostræ totius capita continentem, vt Sanctitas tua videat, quænam sit religio nostra, & num cum doctrina Ecclesiarum Sanctitatis tuæ consentiamus: an verò aliquid fortasse dissentiat, quod sanè nollem. Vbi hîc Socoloui, nos in communionem recipi studiosè petiimus? * quæ tua sunt, superbissime, commenta: cum vnius hominis Epistola sit perbreuis, qua is fidei nostræ confessionem mittit Patriarchæ, nõ vt iudicem Patriarcham communis causæ constituat: sed vt videat,

* *Placuit quidem nõ multis, sed vni, vero, & benedicto Deo, cuius illæ sunt voces: Pasce oues meas, pasce agnos meos. Et in alio loco: Deus ab antiquis diebus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere.*

** *Docuistis tamen ipsi, vt iam ostendi, ijsdem Epistolis, vos aliud egisse nihil, quàm illud, quod nos scripsimus. Diuinabamus igitur futurũ quod euenit. Ideo nõ multũ de vestris soliciti eramus.*

G *Petij vel inprimis: sed & à vobis ipsis in mea responsione, ad futuras calumnias maleuolorum, contra Censuram Orientalis Ecclesiæ, iam ante vnũ annum flagitaui, & vix tãdem impetraui. Pòst tamen, Epistolam illã solam à Patriarcha recepi, quæ totius negotii fecit Cathastrophen. Cuius initium: Quemadmodum superiori tempore. &c.*

* *Iã demõstratũ est.*

deat, num eadem ſit ipſius, quæ & noſtra Religio, & quatenus conueniat inter nos, num (vt verba habent) conſentiamus vel diſſentiamus, vbi hîc nos eius ſubiicimus iudicio, vt hoc ſtemus & cadamus? Quòd enim Patriarchæ Conſtantinopolitano eos titulos in noſtris ſcriptis tribuimus, H quos illi alij etiam tribuere ſolent, id ciuilitatis fuit: quam Socolouius (ſi aliquid ſani cerebri haberet) non calumniari, ſed commendare in nobis debebat. Neq. enim is, qui modeſtè & humiliter ſeſe erga alios gerit, propterea ſe, & ſua, ipſorum iudicio, ita, vt eo ſtare & cadere velit, ſubmittit. Quòd igitur Auguſtanã noſtram Confeſsionem Patriarchæ iudicio ſubiecerimus, tua ſunt, Socoloui, ſomnia, figmenta, mendacia. Credo, (ſcripſit idem Author, in alia quadam ad eundem Epiſtola, de eodem) in fundamento doctrinæ de Chriſto, & ſaluata fide nos omninò conſentire: Quod charitatis eſt, quæ, ſecundum Apoſtolum, omnia credit. Sed quid hæc ad Socolouij narrationes & inſtitutum? Tantum igitur abeſt, vt ad Græcos tranſire cupierimus, vt ipſos magis ad nos perducere ſimus conati. Et quod olim Dominus Ieremiæ Prophetæ ſuo dixit, eumque conſolatus eſt: Conuertentur ipſi ad te, & tu non conuerteris ad eos: id ſibi omnes Pontificii, ſiue Orientales, ſiue Occidentales, dictum putent: nos nempe, nunquam abiecta, quàm ex verbo Dei didicimus, religione, ad ipſos acceſſuros, etiam ſi fractus

H *Vtinam eandem vrbanitatem, & vt vocatis, ciuilitatem, erga nobiliſs. decus gẽtis veſtræ Lyndanum conſeruaſſetis: vtinam erga clariſsimum Ficklerum: vtinam erga non malum Socolouium, hominem tamen ſtudioſum. Parua dico: vtinam erga ſacroſanctum Tridentinum Concilium, quod Conciliabulum impiè vocatis: vtinam erga Chriſti vicarium Romanum Pontificem. Longè enim hæc maiora ſunt illis, ſemperq; totius orbis terrarum conſenſu ſanctiſsima iudicata ſunt. Miram hominum modeſtiam & humilitatem.*

illabatur orbis. I Si verò æternæ animarum suarum saluti cõsultum isti cupiant, necesse est eos ad nos accedere, nostráq; † amplecti doctrinam, aut in æternum peribunt.

I *Talis sensus hæreticos parit, vel vestra definitiõe teste: æquiùs est regredi, quàm progredi.*

† *Christi dixissetis potiùs, & Ecclesiæ eius: sed excidit incautis.*

Nequaquam igitur hoc cõsilio communis electorũ Principum K & Ordinum Imperij reliquorum Confesſio, quam olim Imperatori Carolo V. inuictiſsimo, nostri exhibuerunt maiores, ad Græcos est ab vno nostrûm, hoc consilio transmissa, vt Iudices constitueremus ipsos, aut vt nos in suam reciperent communionem, (quod Polonus scribit, sed mendaciter) studiosè petiimus. Hoc enim etiam in vnius L non fuisset potestate hominis: sed quia Pontificij nos, nostramque diffamant, suis clamoribus, calumniisq; Religionem, eamq; suspectam reddere conãtur pasſim, calumnia nouitatis excogitata & sparsa: vt hoc nos purgaremus crimine, Augustanam Confesſionem, tanquam fidei nostræ compendium, in Orientẽ mittere voluimus: ✻ præsertim, cùm ad nos indè perscriptum esset, pasſim Constantinopoli Lutheranos diffamatos esse, quasi nullam Religionem curarent, horrendos errores defenderent, & sceleratè atque flagitiosè, absque vllo Dei timore viuerent. Deinde eam eti-

K *Mallem Episcoporum & Presbyterorum more veteri. Sed vestrum hoc est* ὕστερον πρότερον

L *Non vni tamen, sed multis, vt videtis rescribit Patriarcha: nec rescribit tantùm; sed etiam fert sententiam.*

✻ *Misiſtis vos quidem: sed talem virginem, cum hac fama, & cum his moribus accipiet nemo; etiam si sexcenti pronubi adsint: etiam si omnibus gemmis, omnique auro, doteq; amplisſima eam exornent. quamuis non tantùm in Græciã, sed etiam vltra vltimum Thulæ eam mittatis. Verùm fœ-*

eam etiam ob cauſam cũ Græcis de Religione conferre voluimus, quia nos noſtræ Confeſsionis & fidei non pudet, nec de doctrina dubitamus: noluimus eã ſub modio abſcondere;

rùm fœtus etiã illius adiungendi fuerunt.

M ſed quia in Græcam linguã antea conuerſa fuerat,& nacti ſumus occaſionẽ,miſſo ex noſtra Schola vno, pio, & docto Magiſtro, tùm Stephano Gerlachio, Græcæ linguæ perito, vt eſſet à Sacris, Cæſareæ Maieſtatis Oratori, Generoſo Domino Dauidi Vngnad: quòad plures perueniret Chriſti odor gratus, noluimus eam negligere: ſed omninò mittendam eſſe, viſum eſt,ſi quo modo, per gratiam Dei & operatione Spiritus Sancti, oculi cœcutientium, hoc modo & medio aperirentur, vt erroribus vſitatis aliquot ſeculorum agnitis,eiſdem valedicentes,ad veritatis agnitionem peruenirent: deinde etiam agnitam veritatem profitentes, ſecum alias plures, vt fieri ſolet, ad Regnum Chriſti perducerent. Credidi, (cecinit olim diuinus Pſaltes) propterea loquor. Et hæc natura eſt, hoc ingenium fidei, vt, ſicut bonum (quemadmodum veteres locuti ſunt) communicatiuum eſt ſui, ita ipſa quoque ſe continere nequeat: verùm in omnes occaſiones intenta eſt, vt, quam agnouit veritatis viam, aliis quoque monſtrare cupiat. Quod & Apoſtolis iniunctum à Chriſto fuit: & ſtudioſè hoc egerunt ipſi. Quis ergò nobis vitio vertet, quod lucernam verbi Dei non ſub modium abſcondimus, ſed ſuper candelabrum collocauimus, eamque lucere voluimus in Oriente? Hoccine tantum eſt flagitium, tamque horrendum peccatum? ††

M Abſcondiſtis tamen multo tempore præcipuam negotij partem. Sed quid opus eſt verbis.

†† *Nihil horum damnamus: ſed illud ſolùm, quod totam cauſam in publicum non produxiſtis, vt cognoſceremus; num etiam aliâs præter Tubyngam Chriſtiani eſſent.*

Non ergò eſt, quòd tantopere triumphet Socolouius,qui in-

 ter cau-

ter causas æditionis responsi Patriarchici, primam hanc numerat: vt nos scilicet proderet, nostras artes detegeret, nocendique studium ostenderet, qui, cùm contra nos lata sit sententia, censuram istam, quam ipse ita vocat, suppresserimus. Nihil enim apud nos arcanũ: & facilè non modò diuinare potuimus, non intra parietes, aut in occulto reseruatum iri hęc scripta: sed etiam sedulò hoc egimus, quantum potuimus omni studio, vt passim in tota Græcia euulgarentur, N quæ vltrò citroque sunt scripta. Horum enim, vt supra meminimus, nos neque pudet, neque pœnitet Socolouí, vt scias. Quid tibi vis amplius? O

Quod verò hactenus scriptum hoc Patriarchæ non publicauimus: P factum est partim, vt parceremus ipsi, quòd tûm in summo versaretur periculo, (sicut & de gradu dignitatis suæ, ad tempus, fuit deiectus) ne illi maius ex æditione ista crearetur periculũ: Q partim, quòd nullum admodum ex ista æditione ad Ecclesiam Christi vtilitatem peruenturã sperare possemus; cùm alia extent plurima, ac meliora scripta, & malorum aliâs plus satis sit.

Iam verò cùm tanta, tamq; multa, à vobis contra nos, totamq; causam spargantur mẽdacia

N *Cur ergo dicitis, à me furto cõparatum esse, quod publicè euulgatum fuit? Oportet esse memorem. Innotuissent igitur hæc eadem & apud cæteros.*

O *Vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia, vt conuertamini & viuatis. Amen.* 1. Cor 1.

P *Fecissetis saltem post biennium vel triennium, vbi tempestas illa sedata, motusq; compositi sunt.*

Q *Magnam per omnia: vt cognoscantur sensus & iudicia aliarũ quoque Ecclesiarum, de rebus hoc seculo controuersis: vel propter Arianos & Ebionitas: quã enim præclarè Confessionem venerandæ Trinitatis explicat Patriarcha, ipsi videtis: sed & propter Sacramentarios, & alios simi-*

dacia &calumniæ, ea vt depellamus R à nobis, reque ipsa potiùs, quã verbis refutemus, visum est, omnia scripta, vltrò citroque missa euulgare, vt omnibus, quantùm quidem in R nobis est, satis faceremus.

os similes, ne soli nobis ipsis sapere videamur, vt quidem admodũ videmur. Sed subticetis potiorem causam, quod vobis scilicet hæc publicè legi vtile non fuerit.

Laudo.

Secunda causa Socolouii est, propter quam censuram hanc ædiderit: Deinde, inquit, vt quantum eos ipsos huius suæ nouitatis pudeat atque tædeat: quód cum nulla Apostolica, veterique sede coniuncti sint: quòd successionem nullam demonstrare posint: quòd ἀκέφαλοὶ hoc est, membra sine capite, mutila sint, vel ex hoc ipsorum facto domonstrem.

Inscitiam né rerum sacrarũ, in isto Parasita, S qui linguam suam venalẽ, tàm turpiter Romano Pontifici prostituit: an verò leuitatem miremur, dubium est.

Cor 1.

S *Quàm falsi estis: scilicet in media Moschouia, dum hæc scribebamus, Papa suppeditabat nobis mensas lautissimas. Nitent parietes nostri obrizo auro Roma apportato. Ego verò, tantũ abest, vt Parasitus sim, vt & Parasitas meos habeam; hoc est homines studiosissimos, qui mecum viuunt, & qui me reficiunt. Sed etiam vos ipsos, si fortè casus aliquis tulerit, quàm libenter vt homines Doctos tractarem. Ne obsecro faciatis infamiam studijs vestris, hac Matæologia. quasi verò non habeam Regem locupletiss: fortunas meas honestissimas, vt mihi externa præsidia essent quærenda. vel hoc solo iudicabit tota Sarmatia, etiam si omnia alia verè dixeritis, hæc falsò esse scripta omnia. Sed & Italia ipsa. Verùm vultisné non irasci? Vos ipsi Papæ, vt leuissimo verbo vtar, Parasiti estis. Nam vos bonis Ecclesiasticis, contra maiorum vestrorum voluntatem, quorum dispensatorem illi Summum Pontificem reliquerunt, viuitis & abutimini. Quid? à Principibus vestris, quam & qualem emunxistis, vel specie ipsa huius emendicatæ*

concordiæ, pecuniam? dicere nolo. Omnes vident.

Quid enim, per Deum immortalem, de nostro cum Apostolicis veteribus Ecclesiis dissidio, rabula T impudentissime, mentiris? Nos certè nō solùm ad has, V sed etiam omnium temporum vniuersalem Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum Ecclesias prouocare non dubitamus: cum quibus nos coniunctissimos esse, luculenter X supra, ex ipsa scriptura Prophetica & Apostolica est demonstratum: tantum abest, vt nos nostræ religionis, quam nouam esse conuiciatur, cuiusque contrariū à nobis est probatum, pigeat vel tędeat.

T *Hæc Iurisconsultorū sunt: Theologicis Epithetis destituti, frigent.*

V *Grāmatici certant, et adhuc sub iudice lis est. Atque hæc est illa petitio principij, quod verbo affirmatur, verbo facilè reijcitur. Eædem nunc sunt Apostolicæ Ecclesiæ, quæ & veteres fuerūt, quas vos turpiter diffamatis.*

X *Nec nos obscurè docuimus, quos Magistros & authores ex veteribus hæreticis sequamini.*

Similiter, quod ad successionem Y attinet, non hæc in loco consistit, in quo & canis sedere potest: Z sed in doctrina: quod & ex Hieronymo, & alijs scriptoribus Ecclesiasticis discere poterat Polonus, si nō opinionibus Pontificiis de loco fascinatus esset.

Y *In vera successione vtraque requiruntur, & doctrina & Cathedra, vt & doctrina Cathedræ, & Cathedra doctrinæ respondeat, ac testimonium det, iuxta illud: Super Cathedram Moysi, sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundùm autem opera eorum nolite facere. Adferenda autem & illa Tertulli. ex eodē libro huc spectātia verba fuerūt, quæ vtraq; hæc quæ dixi, coniungūt. Ergo nō ad scripturas, inquit ille, prouocandū, nec in his constituendū certamen, quibus aut nulla, aut incerta victoria est,*

Z *Blasphemia hæc est, in throno ac Cathedra Christi canes collocare. Sed nihil alienū ab ingenio.*

Mat. 25.

ctoria est, aut parum certa. Nam etsi non ita euaderet conlatio scripturarum, vt vtramque partem parem ordo rerum desiderabat; illud prius proponi, quod non solùm disputandum est: quibus competat fides ipsa, cuius sint scripturæ: à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ, & fidei Christianæ; illic erit veritas scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum Christianorũ. Et paulò post. *Ita ex ipso ordine manifestatur id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum. Ea sententia manebit aduersus posteriores quasq; hæreses, quibus nulla constantia & conscientia concedit, ad defendendam sibi veritatem. Cæterùm, si quæ etiam audent interserere se ætati Apostolicæ; vt ideo videantur ab Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere. Cedant ergo origines Ecclesiarum suarum: euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio percurrentem; vt primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit authorem, et antecessorem: hoc enim modo Ecclesiæ Catholicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne conlocatum refert: sicut Romanorum Clementem, à Petro ordinatum. Proindè vtique & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Hactenus Tertullianus. De vestri igitur similibus hæresibus, quæ tanquam Simiæ quædam doctrinam Catholicam imitabantur, doctrinæ autem veritate carebant, successioneq́;, quam plurimùm in Ecclesia Dei valere videbant, veluti alienis plumis se commendare volebant; non de orthodoxa Ecclesia, ea quæ adfertis, dixit Tertullianus. Verùm hac de re aliâs copiosiùs diximus.* Li. 2. de discrim. Eccles. cap. 4.

Quod vt videat, vnico hoc iam contenti erimus, quod Tertullianus, inter primos scriptores Ecclesiasticos docet, veram Apostolorum succesʃionem in doctrinæ cognatione consistere. Confingant, inquit, tale quid (de succesʃione personarum) hæretici:

 retici:

retici: Quid enim illis post blasphemiam illicitum? sed etsi con f nxerint, nihil promouebunt. Ipsa enim doctrina eorum, cum Apostolica comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronunciabit, non esse Apostoli alicuius authoris, neque Apostolici. Et post pauca: Ad hanc itaque formam prouocabuntur ab illis Ecclesiis, quæ licet nullum ex Apostolis vel Apostolicis authorem suum proferunt, vt multò posteriores: quæ denique quotidie instituuntur: tamen in eadem fide conspirantes, non minùs Apostolicæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ.

Ακέφαλυς porrò nos quòd blatero A calumniatur, hoc est, absque capite, quòd non agnoscamus Antichristum Pōtificē Romanum B bestiam istam, & meretricem Babylonicam, pro nostro & Ecclesiæ capite: scelerate id facit, imò non absque horrenda blasphemia in Christum, quem Deus pater dedit caput super omnē Ecclesiam, quæ est corpus ipsius. Christum, inquit, Apostolus, Deus Pater dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.

Quęrimus ex te, Socoloui, corporis, quod Christum caput habet, membra, mutilané sint? quòd si mutila sunt, C caput, quod est Christus, aut mortuum est, aut languidum, aut non viuificans membra. Quod quàm impiè à te d catur, nemo

A *Ludunt copia maledictorum. Non descendo in certamen, ex quo deterior prodit victor victo.*

B *Principi populi tui non maledices.* Exo 22. Act. 23. *Antichristus ergo fuit Petrus, Linus, Clemens: Antichristus D. Syluester, Leo: Antichristus Gregorius magnus, & cæteri innumeri Martyres, & Confessores, qui huic sedi præfuerunt. Quid? si item de vobis ex Apocalypsi vsurpetur illud; an nō longè veriùs dictum erit? Et aperuit bestia os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen eius, & eos qui in cœlis habitant.* Apoc. 13 *Quid si Augustanam vestram, mulierem illam, quæ propinat errores et dissidia omnibus gentibus, quis appellet?*

C *Nequaquam mutila. Non omnis tamen qui dicit mihi Domine Do-* Mat. 7.

un, nemo est, qui non videat.

ne Domine, intrabit in Regnũ cœlorum. Illi porrò caput illum habere non possunt, qui vicariam, ac subalternam potestatem eius negant. Qui enim vos, inquit ipse Dominus, audit, me audit: qui Luc. 10.
vos spernit, me spernit: qui vos accipit, me accipit. Et ad Samue- Mat: 10.
lem: Non te spreuerunt, sed me. Ouis, quæ Pastori rebellis est, Do- Reg: 8.
mini sui ouis non est, quidquid vos dicatis. Et ille Regẽ non agno-
scit, qui eius vicario parere non vult. Quæ enim à Deo sunt, Rom. 13.
ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Regit ille ima per media, vt in natura, ita & in Ecclesia: idem ille semper est: eandem viam & rationem in omnibus sequitur: pœnitentia nulla ducitur vnquam.

Ne verò dicas, triumphantis Ecclesiæ Christum caput esse, Pontificem verò Romanum, militantis: vel hunc visibile caput, & sic vicarium Christi: auelles túnc caput à mẽbris? D

D *Tenetis me. De vicario & sensibili capite loquor: cui ex ore Dei (quoniam scripturam vbique quæritis) dictum est: Pasce oues meas: pasce agnos meos. Nisi fortè agni & oues eius esse nolitis: qui enim pastorem, vt iam dixi, non recognoscit; ille Dominum domus, qui pastorem constituit, non recognoscat oportet. De quali capite dictum est: Ecce constitui te hodie super gentes & super Regna, vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Neque verò inusitatum est hoc in scriptura, capitis nomen hominibus tribui. Sic Sauli dixit Samuel,* 1. *Reg.* 15. *Caput in tribubus Israel factus es. Sic de se David inquit Ps:* 17. *Constitues me in caput gentium. Sic apud Oseam cap:* 1. *legimus: Ponent sibimet caput vnum. Sic apud Paulum* 1. *Cor:* 11. *& ad Ephes:* 5. *Vir caput est mulieris. Certè cùm Paulus semel atque iterum dicat: Vir caput est mulieris; non ideo Christum esse caput mulieris negauit: verùm hoc dicere voluit: Christum caput mulieri constituisse virum, vt eam gubernaret, quam etiam gubernat*

 Christus

Christus; sed per virum. Sic etiam cùm dicitur: Pontifex est caput Ecclesiæ; non Christum excludimus, qui verè caput existens, verè gubernat Ecclesiam: sed sicut mulieri virum; sic huic sponsæ suæ constituit Petrum, & eius successorem, cuius ministerio illam gubernaret, quando dixit: Pasce oues meas. Ipse caput, ipse gubernator est Ecclesiæ suæ: ipse Pastor & Episcopus animarum nostrarum. Sed interea Petrum elegit, Petriq; successorem, cuius in ea pascenda gubernandáq; ministerio vteretur. Si igitur vicarium caput contemnitis; neque principale sequimini, cùm ea sit natura rerum subalternatarum, vt sibi mutuo respondeant. nam hac ratione planè Sophistica Regum atque Principum, legitimiq; Magistratus imperia simul effugietis: nam & isti capita populorum dicuntur; sub vno tamen generali capite Iesu Christo, nec tamen ideo bicipitia Regna dicuntur. Quòd si vicaria potestas nulla est, vimq; nullam habet; quomodo obsecro illius Liturgiæ, orationes, precationes, benedictiones, excommunicationes, execrationes tantum valent; vt non modò viuos afficiant, sed etiam mortuos, in terráq; conditos, non sinãt post multos annos cõsumi, eosdemq; ad vitam reuocent, aliosq; admirabiles effectus pariant? quod vos ipsi multis admiratione dignis exemplis Patriarcharũ Constantinopolitanorum, Gennadij, Maximi, & aliorum, disertissimè & prolixè satis in secundo vestræ Turcogræciæ libro, orbi terrarum testatum reliquistis, ac ipsorummet Saracenorum sententijs confirmastis. Nisi fortè ijs, quæ scribitis ipsimet, fidem non adhibetis.

Vicarius enim absentis est, E & mendacem facies Christum dicentem: Ecce ego vobiscum sum, omnibus diebus &c. F

E *Neque hoc Axioma ex primo Posteriorum est.*

F *At alio loco idem Christus dixit: Pauperes semper habebitis vobiscum, me autẽ non semper. Et Paulus: Mortem Domini annunciabitis donec veniat. Semper ille nobiscum est in altaris Sacramẽto: semper cura et gubernatione: semper*

Mat. 16. Ioan. 12 1. Corin.

ſemper ope & præſenti auxilio: abeſt tamẽ viſibiliter. Vicarios autẽ 1. Cor 12.
viſibiles dedit quosdam Apoſtolos, quoſdam Euangeliſtas, quoſdã Eph. 4.
Paſtores & Doctores, tanquam inſtrumenta, per quæ omnia operatur, & hunc ipſum, quem vos negatis, & quem vniuerſa vetuſtas agnoſcit, Petrũ, Petriq; ſucceſſores: qui illud quod dixi in vni- Actu. 15.
uerſo cœtu Apoſtolico, totiusq; Eccleſiæ congregatione, de ſeipſo teſtatur: Viri fratres, inquit, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus, Deus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbũ Euangelij, & credere.

aut Eccleſiam monſtrum biceps facies, G quam nos non agnoſcimus, contenti vno capite, Chriſto, & ſic nequaquã ακέφαλοι, quamdiu nobiſcũ Chriſtus eſt. Vobis verò, quibus hoc non ſufficit caput à Deo Patre datum, per nos ſanè licet, corpori veſtro caput iungere Aſininum, quale monſtrũ in Tyberi vicina Romæ, noſtra eſt memoria repertũ, cui nomen indiderũt Papaſellus. *

** Exhilarata miſeria.*

G *Sed & ipſe eſt Pater omnium* Mat. 22. *noſtrûm, prohibetq; patrẽ in terra vocare. Paulus tamen nihi-* Hebr. 13. *lominus patrem ſe appellat. Et ipſe eſt Paſtor, quem reſuſcitauit Deus: et tamen ipſe dedit alios paſtores, & ipſe Magiſter & Doctor ſummus ac primus:* Mat. 23. *alios tamen dedit Magiſtros &* 1. Tim. 2 *Doctores. ſed vos diſtinguitis nihil, vel diſtinguere non vultis: ideo erratis, & alios in errorem inducitis. Quamuis autem, vt inquit Magnus Leo, Petro principaliter dicat: Paſce oues meas: ab ipſo tamen Domino ipſa regitur cura Paſtorum, & venientes ad Petram, tam lætis, tamq; irriguis paſcuis alit.*

Pergamus ad tertiam æditionis cauſam Socolouij. Demûm, inquit, vt, quàm ſit vtriuſque Eccleſiæ, Occidentalis, & Orientalis, de iſtis rebus, quas iſti ex ſua ſede commouerunt, incredibilis conſenſus, ſumma concordia, vt non eadem dicamus tantùm omnes, ſed iiſdem penè verbis, etiam omnibus clarum fiat.

Vtique mi homo, incredibilis inter vos eſt conſenſus. Verùm

 hoc di-

hoc dicis: quia nemo hominum hoc credit, cùm eius contrarium constet, & res loquatur ipsa. Quod, vt manifestum fiat omnibus, exemplis quibusdam ob oculos positis, planum faciemus. Et si autem, quod ad confessionem auricularem, quam vocant, attinet, H omniumque peccatorum enumerationem, bellè iam conueniat inter Græcos & Latinos:

H *Quid de iustificatione? quid de libero arbitrio? in quibus summa controuersiæ vestræ consistit: quid de numero Sacramentorum? quid de sacris cæremonijs, totoq; planè externo cultu? quid de obedientia ad maiores? quid de alijs multis? hæc vos tacetis. Nimirum minora hæc sunt, aut non cernuntur. Et talis est synceritas vestra. Triginta quidem tria præcipua capita religionis vestræ, nullo Catholicorum labore, à Patriarcha damnata esse, vestrimet scriptum reliquerunt. Quod mirum est vos non vidisse, nec apud vestros legisse.*

In resp. Deputat. primi nominis protestãtium ad literas Regis Nauar.

Eo ipso tamen hodierna Orientalis Ecclesia, à seipsa, I suisque maioribus dissidet: à quibus illa propter stupratam quandam nobilissimam matronam in confessione, à Diacono est abrogata. Et in iure Canonico glossa: K Ergo necessaria est confessio in mortalibus apud nos, apud Græcos non: quia non emanauit apud illos talis traditio.

I *Quasi verò vnius vrbis, pro tempore, factum & decretum, imò vnius Episcopi Nectarij, quòd tamen multas interpretationes suscipere vos ipsi non ignoratis, totum Orientem, atq; adeò vniuersum mundum obligare potuisset.*

K *Quid igitur Basilius? quid Nazianzenus? quid Dionys. Areopagita? et cæteri innumeri sancti docent Patres? Legistisné obsecro vel non? Glossas allegãt, homines nempè Canonũ studiosiss. Quasi verò in rebus fidei talium glossarũ vlla vnquam fuerit in Ecclesia authoritas, cùm multa alia habeant erronea, à quibus nunc expurgantur, aut iam expurgata sunt.*

Sed vt

Sed vt vanitas Sycophantæ istius impudentissimi appareat, incredibile dictu est, quanta sit inter Orientales & Occidentales, dissensio, quod vel ex ipsomet responso Patriarchico, ad nos dato, perspicuum est. Quod vt omnibus innotescat, verba Responsi Patriarchici ex translatione Socolouij, huc L transscribere visum est, quæ hæc sunt: Amplius autem ad eos, quos dicitis (in Confessione Augustana) abusus, respondẽtes, dicimus: primum, vtriusq. speciei participes esse oportere omnes dicitis: & rectè quidẽ. Nam nos hoc idem, tremendis his mysteriis participantes, facimus: illi, inquam, qui his digni sumus: præter id, quòd non azymo, sed in fermentato pane, panis speciem accipimus. Secundum est, quod dicitis: Melius esse nubere, quã vri, iuxta illud Pauli: Vnius vxoris virum, & reliqua, quæ Paulus in hoc genere præcipit: Proinde & nos illis Sacerdotibus, qui in virginitate persistere non possunt, prius quã tamen consecrentur, & Sacerdotes fiant, vxores accipiendi potestatem damus. Deus enim Matrimonium sanxit. Illud item non ignoramus, turpitudinis germina multa suscipi inter eos, qui Sacerdotes, vxores accipere, prohibent.

L *Non pudet vos hæc talia contra me proferre, homines doctos? quasi verò non ego annotauerim ipse, in quibus inter nos & Græcos conueniat, & in quibus non: præcipuè autem hæc duo capita, in quibus exaggerandis vobis adeò diserti videmini: & tamen alios mendaces vocare non erubescitis. Sed & annotationibus quibusdam, in quibus vobis, & illis simul respondemus, hæc eadem illustrauimus. Pandite igitur portas: extendite vela eloquentiæ vestræ, disertissimi Rhetores: & in rebus non necessariis, verbis superfluis abutamini: pugnate cũ non repugnantibus: vincite idem sentientes: dimicate more ebriosorum noctu cum vmbris: ite interim, & sycophantas alios appelletis.*

Quid, Socoloui, incredibilisné est inter vos Romanenses,

in his

in his, & Orientales, conſenſus ? concordia ſumma ? Eademné vos quoque dicitis, & quidem iiſdem penè verbis ? Quid tibi in mentem venit, bone vir, hæc cùm ſcriberes ? An illorum es oblitus, quæ Patriarcha, te interprete, ſcripſit ? Vbi os tuum illud impudens ? vbi frons ? Quis enim hominum eſt omnium, tàm ignarus rerum, imò vecors adeò, aut demens, qui ignoret, quid Romana Eccleſia de Euchariſtiæ inſtitutione à Chriſto facta, ſentiat & faciat ? Hanc enim, vt hominis fortè inter pocula ebrij, aut ſtolidi reiiciunt, pro ſuo libitu mutant, inuertunt, M ex, OMNES, M facientes, non omnes, Eccleſiæ altera parte ablata, & ſic mutilato Sacramento, Teſtamentum Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti violãt, ſceleratè. Homines pios & innocentes Teſtamentum Chriſti obſeruantes perſequuntur, exurunt, ſtrangulant, ſubmergunt, &c. hac ſola de cauſa, quòd Teſtamentum Mediatoris ſanctè obſeruare cupiant. Interim verò negant, Chriſtũ pro Laicis integrum inſtituiſſe, ſed tantùm Sacerdotibus in Miſſa offerendum : cùm Apoſtolus ſub vtraque ſpecie, vt vulgo loquuntur, ſe à Domino accepiſſe, quemadmodum tradiderit Eccleſiis Corinthiorũ, non ſolis Miniſtris, teſtetur.

M *De hoc ipſo, Omnes, ſcripſerũt contra vos ferè omnes, ſed et ex veſtris quidã, ſi modò aliquem locum rationi daretis. Datum eſt tunc omnibus, & tunc omnes biberunt : ſed tædet acta agere. Bibitis tamen et vos omnes, quo autem profectu, Deus iudicet. Sacramentum enim hoc vnitatis eſt: quæ inter vos, vt video, nulla inuenitur. Vel hoc loco tamen aliquid in gratiam veſtram diſsimularunt Græci : illud inquam, quòd & illi ſuos infirmos vna ſola reficiunt ſpecie, aliterq́; Clerum, aliter populum, in Templo communionem ſacram apud eos accipere : quod & hoc loco ipſi innuunt, cum dicunt: Qui idonei & digni ad percipiendam vtramque ſpeciem ſumus.*

Græci rectè nos facere, cùm vtriuſque ſpeciei participes eſſe oportere omnes dicimus : ſe quoque idem facere, affirmant. Vbi

hîc incredibilis vester consensus? vbi concordia summa? vbi eadem penè verba?

Præterea, idemné de Sacerdotum coniugio sentitis, quod Orientales? qui Sacerdotibus, (vt verba ipsorum habent) qui in virginitate persistere non possunt, prius quàm consecrentur, & Sacerdotes fiant, vxores accipiendi potestatem faciunt, coniugesque & maritos Sacerdotes consecrant.

Vos, ô sceleratissimi, contrarium planè facitis, N maritos etiam, aliâs ad Sacerdotium idoneos, tamen, nisi diuortio ab vxoribus priùs facto, ad ordines non admittitis:

N *Tenete manus obsecro. Nouum scilicet est, ex vtriusq; partis consensu inter coniuges castitatẽ seruari. Quanquã apud vos nouũ, homines carni & cupiditatibus deditos. Fecit hoc prima ipsa mater Dei. D. item Petrum & Andream, & alios Apostolos fecisse legimus: qui quamuis vxores suas secum duxisse leguntur; illis tamẽ non amplius vsos esse, iuxta consilium Domini, testatur grauissimus author Hieronymus: Si quis venit ad me, inquit dominus, et nõ odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & filias, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam; non potest meus esse discipulus. At vestri isti beati Græci, quod ego aliquando dum in Russia essem ipse vidi, sine omni mutuo consensu, vxores in Monasteria conijciunt, atque ipsi etiam nonnunquam conijciuntur.*

Vt verò postea coniugibus, diuortio facto, pro concubinis abutantur, * cõceditis. Sacerdotum O verò

* *Falsum est.*

O *Sacrilega certè connubia, quæ post irritam primam fidem coniunguntur, vt Paulus definit, nemo vnquam bonus laudauit, neque nostri, neque Græci ipsi, quorũ, vos homines syncerissimos, verba, quæ proximè in illorũ scripto sequebantur, summamq; causæ continebant, non apposuisse valde miror: an fortasse vobis præripuissent omnem hanc declamandi occasionem? hæc autem sunt:* Qui verò castitatem vouit, castitatẽ

 seruet

ſeruet; tali,poſt votum factũ,marito eſſe non permittimus. Nemo enim, qui manu ſua, aratro impoſita, ſe retro vertit, idoneus eſt ad Regnum cœleſte. Quòdſi infirmitate humana lapſus ſit, caſtigamus eum, pœnitendo, confitendo, certas frictiones ſubeundo, & à malis abſtinendo, donec ablutus ſit: tunc miſericordia Dei non reprobabit ipſum. *Neque igitur illi noſtrum caſtum Sacerdotium, vt videtis, neque nos illorum damnamus matrimonium, quod prima fides non anteceſſit, ſed vnuſquiſque ſuæ Eccleſiæ morem ſequitur. Verùm vos videre nihil vultis: & ſi videtis, inculcatis tamen, modò ſtultæ plebeculæ imponatis.*

Coniugium, tanquam impurum vitæ genus, damnatis: longeque preferendum Sacerdotem ſcortantem, * propriã habẽti coniugẽ, aſſeritis. Hicné conſenſus eſt? hæc concordia ſumma inter Orientales & Occidentales? cùm tantũ inter vos ſit diſcrimen,quantũ inter nigrum & album,verum & falſum,ſacrum & prophanũ. Quidni exclamet hìc Melicerta,periſſe frontem de rebus? Nihil hìc verbis opus eſt: Socoloui vaniſsime, res loquitur ipſa. P

* *Falſum eſt: tamẽ nuptias quæ non ſunt veræ nuptiæ, nuptias credere, ſtultum eſt.*

P *Nihil opus fuit grauiſsimi Germani tanto veſtro conatu in re ſuperflua: ſumpſiſsetis potiùs id, quod propiùs fuit ex Præfatione noſtra, quam tantopere accuſatis, illud, quod totam cauſam veſtram continet, nempè hoc: Quo amplius conuiciari deſinant hæc Latina eſſe, ab illo vel hoc Romano Pontifice profecta, cùm hæc eadem ab his, qui Romanis vniuerſiſq; Latinis, inſito quodam odio, infenſiſsimi ſunt, non minore ſtudio atque contentione colantur atque defendantur. Agnoſcimus igitur, ſine veſtro clamore nobis infenſos eſſe.*

Nec nouum hoc eſt, ſed valdè vetus vtriusq; Eccleſię diuortium, Q ſicut in iure Canonico habetur, ex Cõcilio vniuerſali 6. quod hìc adſcribere volui-

Q *Quaſi verò hoc non illud ſit, quod omnes boni ſerio triumphant,*

mus : vt hinc Potificii R Socolouii vanitas, omnibus fiat manifesta. Verba hæc sunt: Quoniam in Romani ordine Canonis esse cognouimus traditũ, eos, qui ordinati sunt Diaconi, vel Presbyteri, confiteri, quòd non suis iam copulentur vxoribus: Antiquum sequentes Canonem Apostolicæ diligentiæ, & constitutiones sacrorum virorum: legales nuptias, à modò valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorum connubia soluentes, aut priuantes eos familiaritate ad inuicem, in tempore opportuno. Quicunque ergò diligens inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut Sacerdotali, hi nullo modo prohibentur, ad talẽ ascendere gradum, pro vxoris suæ habitatione. Nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogantur, quòd abstinere debeant à legalis vxoris familiaritate. Item, oportet eos, qui altari ministrant, in tempore oblationis Sanctorum, continentes esse in omnibus, vt à Deo posśint consequi, quę suppliciter postulant. Si quis igitur præ

phant, vos ab illis, qui à nobis sunt alienisśimi, reiectos ac refutatos esse : ne putetis eos amicitiæ nostræ, ac gratiæ aliquid dedisse; hoc ego egi, hoc spectaui, huc omnem conatum meum contuli, vt inimici sint iudices.

R *Vestra, inquam : nam & hic Canon, quem sextæ vniuersalis Synodi esse dicitis, eius synodi non est, vtpotè, cuius Canones nulli extent; sed alterius cuiusdã, quæ post quatuor vel quinque annos, à sexta Synodo celebrata fuit, de qua variæ sunt Doctorũ opiniones, & in quã multos irrepsisse errores testantur. Itaq; per iocũ à Græcis* περθέκτη *quintasexta dicebatur: quòd neq; quinta, neque sexta esset. Hæc autẽ ita esse, vt diximus, non aliundè melius cognosci possunt, quã ex illorum ipsorum Canonũ verbis. Sic enim habet:* Quoniam autẽ sanctę & vniuersales Synodi, quinta & sexta, de mysterio Dei plenisśimè disputantes Canones non fecerunt, propterea nos conuenientes ad hanc imperialem vrbem, sacros Canones conscripsimus : oportebat enim, vt Synodus, vniuersales

tur præſumpſerit, contra Apoſtolicos Canones, aliquos Presbyterorũ & Diaconorum priuare à contactu & communione legalis vxoris ſuæ, deponatur. s

Canones Eccleſiaſticos promulgaret. *Hæc Synodus. Vos interim non neceſſariis teſtimoniis illud probatis, quod nemo negauit vnquam.*

S *Reſpondiſſetis potiùs ad locos Epiphanii & Hieronymi, duorum vetuſtiſsimorum Patrum, quos nos in ea re authores in Annotationibus noſtris laudauimus. Quid* 1.Tim.5 *illud Pauli? Vidua irritam faciens primam fidem, damnationẽ habet. An non eodem modo Sacerdos, aut Monachus, irritam faciens primam fidem, damnationem ſibi acquirit? Hæc vera ſunt, hæc immediatè ex ſacra ſcriptura petita. Atqui vos tales ſequimini duces & Magiſtros.*

Similiter & Presbyter ac Diaconus, qui Religionis cauſa vxorem ſuam expellet, excommunicetur. Si verò in hoc permanſerit, deponatur. Hactenus verba Canonis.

Vbi Gratianus addit: hoc autem ex loco intelligendum eſt. Orientalis enim Eccleſia (cui ſexta Synodus viuendi Regulam præſcripſit) votum caſtitatis in miniſtris alteris non ſucepit. Vnde Stephanus Papa ait: Aliter ſe Orientalium traditio habet Eccleſiarum, aliter huius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Nam earum Sacerdotes, Diaconi, aut Subdiaconi in matrimonio copulantur. Iſtius autem Eccleſiæ, vel Occidentalium, nullus Sacerdotũ, à Subdiacono, vſque ad Epiſcopum habet coniugium ſortiendi licentiam. ✻ ✻ *Ne à principio quidem, vt dixi, opus fuit.*

Sed quid argumentis multis opus eſt, quibus diuortium Græcæ & Latinæ Eccleſiæ probemus? Cur hoc vnicum maximi momenti ſufficiat, quòd Patriarcha Conſtantinopolitanus, quotannis, Dominica Inuocauit, Romanum Pontificem, cum tota ſua Eccleſia, Solenni ritu, tanquam Schiſmaticum, inter alios Hæreticos excommunicat. T

Tàm bellè itaque conuenit Græcis atque Latinis. Hic incredi-

T *Et eam ob cauſam, ſanctiſsimi & beatiſsimi, ſed & Oecumenici, con-*

credibilis ille est, Socoloui audin', consensus: hæc concordia summa inter Orientalē & Occidentalem, quam tantoperè Polonus prædicat, hacq́; de causa Patriarchæ censuram euulgandam sibi esse existimauit, vt cōsensus ille declaretur. Sed turdus ipse sibi malum. v

ci contra omnem veterem morē, contraq́; vestrum ipsum sensum, nomē ad eum detulistis. Et eam ob causam, omnia vos ab illo obtenturos sperastis, in quo tamen multùm decepti estis.

V *Vos ipsi, cùm ad Patriarcham hæc ne quidquam scribebatis. Aut cum hæc tam nitentia arma contra vos, ex armamentario vestro, Ecclesiasticis viris sed & ipsismet vestris protulistis: quod ipsi paulò pòst meliùs experiemini.*

Quibus Socolouii calumniis, x vanitatibus ac mendaciis refutatis: nos, vt, quàm candidè totam hāc egerimus causam, quàm nihil dissimulare cūpiamus, aut tegere, quamque nos Confessionis nostræ non pudeat, vel pigeat, vt alias plures iam taceamus causas: scripta contraria omnia hinc inde missa, quorum sex sunt numero (licet postremum, num Patriarcha Constātinopolitanus acceperit, ignoremus) hoc volumine ædenda censuimus: vt æquus Lector videat, nos nequaquam, sicut Polonus mentitur, Græcos constituisse cōmunis causæ iudices, neq. studiosè ab illis recipi petierimus: sed

X *Vestris potiùs ineptiis detectis, impotēti & maledico animo prodito, qui hominem, quem ne de facie quidem noueratis, & de quo nihil vnquam sinistri audistis, nec Dei gratia audituri vnquam estis, cōuiciis et maledictis incessere non estis veriti. Nam meæ Præfationis veritas stat, stabitq́; semper, quam dum maledictis vestris opprimere vultis, magnificè illustrastis. Vobis autem apud eos, qui me norunt, nostraq́; legunt, æternam comparastis infamiam, ac quo dolore hoc nostrum scriptum acceperitis, tanquam Chyrographum quoddam orbi reliquistis sempiternū. Nam ea, quæ in me dixistis, vobis facilè condono. Beati enim su-*

mus: ſed hoc egiſſe ſtudioſè, quod bonos, cordatos, & pios decet viros, vt ad agnitionem ſyncerę doctrinæ Religionis eos perduceremus.

nim ſumus, cùm nobis maledixerint homines, propter zelum & veritatem. Quin potiùs magnas vobis ago et habeo gratias, quòd fidem meam, hac æditione veſtra, apud multos liberaſtis: plurimi enim ex veſtris, hæc vos ſcripſiſſe negabant: multi me id totum confinxiſſe, vt ſolent, calumniabantur: tùm quòd correctiùs exemplar mihi præbuiſtis, ex quo in poſterum noſtra emendatiùs publicè legi poterunt. Modò vos aliquando, ad amabilem concordiam cum Eccleſia Dei redeatis, ac ne propter diſſenſiones & ſciſſuras veſtras, male nomen Domini in gentibus audiat, operam detis. Quod ita facile fiet, ſi primùm non vos ſolos homines eſſe, aut ſolos ſapere putaueritis: ſi de aliis omnibus, meliùs quã de vobis ipſis, quod Chriſtianæ modeſtiæ eſt, ſtatueritis: ſi non tantùm ipſi dare; ſed et ab aliis fidei et religionis leges accipere didiceritis; nam hæc Tyrannis eſt, quam ne veſtri quidem iam in vobis perferre poſſunt, & quam vos Eccleſiæ Dei toties falsò obijcitis, à qua tamen non abſtinetis ipſi: & Eccleſia quidem orbis terrarum veterem poſſeſſionem tuetur, vos decem viri quidam, ſub ſpecie Auguſtanæ, tanquam Syrenis cuiuſdam formoſæ, veſtram licentiam propagare vultis. Quam eandem in Græciam, atque adeò vniuerſum Orientem mittendam vobis eſſe putaſtis, vt ſpecie ſua hominibus illis imponat, eoſq́; ex portu veritatis eductos, in caſſes veſtras impellat. Sed quaſi eſtis à cautis hominibus turpiter cũ ea foras. Quæ ſi amplius prolem ſuam, atque pediſſequas ſuas, ſecum accepiſſet, Sacramentariam, inquam, Arianam, Ebioniticam labem; tum profectò in profundum pelagus vnà cum illa proiecta fuiſſet. Et latére hæc talia veſtra conſilia putatis, quæ omnes vident? Si deinde Hierarchicum ordinem à politico diſtinxeritis: ſi cæteros quoq; aliarũ gentium homines ea videre, quæ vos videtis, aut etiam plura, & melius vobis perſuaſeritis: & ſi non ignoretis alios, æquè homines cõſcientiæ rationem habere, futuræq; gloriæ retributionem, ſimiliter

vt vos

vt vos expectare. Deinde, si illud apud vos statueritis, quod D. Augustinus docet: Omnia quidem quæ nouit Donatus nosse Ecclesiam, non tamen omnia, quæ nouit Ecclesia, nosse Donatum. Etsi neque sacram scripturam à sanctis Patribus, neque sanctos Patres à scriptura seiunxeritis, sed si vtraque hæc tanquam pulcherrimè contextam coronā coniunxeritis, omnia εὐαγγελικῶς *simul* καὶ πατρικῶς *vt docet post D. Basilium Damascenus, interpretantes. Demum si parentem cœlestem non ita parcum esse iudicaueritis, vt solis Tubyngensibus luceat. Æquus ille est omnibus, qui solem suum facit oriri super iustos & iniustos. Et ita oriri, vt quamuis aliæ nationes minus et maius illo participare videatur; omnes tamē ex æquo, etsi alio & alio tempore, illo gaudent & fruuntur. Vltimo, si Christum Iesum, eiusq; præciosissimam mortem, non vobis solis vsurpare volueritis, qui cùm Saluator communis sit omnium, nullum vult perire, sed omnes cupit ad agnitionem veritatis peruenire; cui soli sit laus & gloria in Ecclesia. Dominus Deus det vobis pacem & meliorem mentem: & det vobis cor carneum, vt ne sitis inflati amplius sensu carnis vestræ, nec iuxta capitis vestri visiones scripturas interpretari velitis, sed Ecclesiæ potiùs Catholicæ, cui promissus & missus est Spiritus sanctus, quam columnam & firmamentum veritatis vocat Apostolus, sensum & consensum sequamini: sacrilega verò separationis consilia, haud aliter atque præsentissimum venenum fugiatis. Amen.*

Quo consilio etiam Calendis Octobris, Anni 77. Compendium Theologiæ Iacobi Heerbrandi Doctoris, à M. Martino Crusio in Græcam linguam conuersum, ad Patriarcham missum, &, vt cæteris quoque Episcopis communicaret, est rogatus. Vbi additum est in Epistola ab eisdem ad ipsum data: Neminis libellum istum continere damnationē, nisi eius, qui Christo repugnet, seque supra sacras literas, Christum & veritatem collocet, planèq; absolutam sibi potestatem in Ecclesia Christi vendicet. Quid? Num hîc quoque Socoloui, ad Græcos con-

fugimus, ab eisque Y nos in communionem recipi studiosè petiimus? Num iudices ipsos communis causæ constituimus?

Y *Speciosiùs ista hoc modo dicuntur, quàm alio: vos tamen videritis, quo animo à vobis aliquid factum fuerit. Quanquam aliud, vt dixi, Patriarcha significare videtur. Sed & vos ipsi, si confiteri velletis. Qua in re, vel ad proximè positas duas Epistolas vestras prouoco. Verùm vltimam sententiam & finem totius causæ audiamus omnes.*

IEREMIAS MISERICORDIA Dei Archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha.

Conclusio tertij responsi Patriarchæ.

QVandoquidem præterea inuocationem Sanctorum, vanam existimatis: & imagines eorum, venerandasque reliquias, & adorationem reiicitis, ex Hebræo fonte sumpta occasione & ansa: reiicitis item mutuam alterius ad alterum confessionem: præterea, Monasticam vitam, Angelis æqualem: Ideò nos ad hæc respondemus. Diuina dicta, quæ de his extant, non interpretata expositaque esse à similibus vestri Theologis: neque diuinum Chrysostomum, aut alium quenquam beatorũ illorum, & reuera Theologorum, vnquam instar torrentis abstractum fuisse. Ipse verò, & ipsius similes diuini viri, Spiritu S. pleni, miraculis à se editis stupendis in vita & morte clari, sic interpretati sunt, quemadmodũ habemus: cæterique, traditiones tales cùm approbâssent, vt necessarias & pias, continua successione per manus veluti tradentes, ad nos vsque propagârunt: quarũ aliquas

aliquas vetus etiam Roma obſeruat, & nobiſcum am-
plectitur. Vnde igitur vos rectiùs & meliùs, vetere no-
uaque Roma ſapuiſtis: vt, verorum Theologorum ſcri
ptis relictis, veſtra iſta, meliora potioraque duceretis?
Ex Hebræo fonte. At contemptio ſanctarum imaginũ
in hac vrbe, & diuinarum reliquiarum, ab Hebræis ini-
tium habuit, ſicut Hiſtoriæ teſtantur. Et ſchiſmata, quæ
apud vos ſunt, quæ multa variique generis ſunt, Luthe-
ranorum, Hebræi aliqui, vt fama fert, pietatis ſimula-
tione introduxerunt, ac diſſeminauerunt. Nunc etiã, ſi-
cut oculis cernitur, proficiunt in peius, & quotidie cre-
ſcunt. Cum quibus equidem nos prorſus non commu-
nicantes quicquam, Eccleſiæ noſtrę Myſteria, immota
ſeruamus: manentes in iis, quę dicta ſunt à ſucceſſorib.
pręconum Dei Apoſtolorum: eorumque interpretati-
ones, quouis auro & gemma pretioſiores ducimus. In-
uocamus autem Sanctos omnes: non quidem, vt con-
ſeruatores & redemptores, (abſit. Vnus enim eſt conſer
uator & redemptor, Chriſtus) ſed pro mediatoribus eos
obiicimus: nos, qui peccatores, & in malis, ſumus: il-
los, qui pulchrè & diuinè confecerunt vitę curriculum:
& ad Deum emigrauerunt pro nobisque intercedere lar
gè poſſunt. Nec fruſtra hoc facimus: ſed ſcopum con-
tinenter attingimus. Dum enim ſacras ipſorum imagi-
nes adoramus, & reliquias ſalutamus: quę innumeras
ſanationes, ceu ebuliendo, effundunt identidem illis, qui
fide accedunt: fructum vtilitatemque haud vulgarem
percipimus ab ipſis: atque tum animo, tum corpore,
illuſtramur. Confitemur item peccata noſtra inuicem,
ſecundum S. Scripturam: necnon Angelorum ſimilem,
ſolitariam amplexamur vitam: iisque, qui hoc iugum
ſubire

ſubire volunt, nequaquã retrocedere mandamus: modò velint apti ad Regnum cœlorum eſſe.

Rogamus itaque vos, ne poſthac labores nobis exhibeatis: neque de iiſdem ſcribatis, & Scripta mittatis. Nam Theologos, qui Eccleſię lumina fuerunt, alias aliter tractatis: & verbis quidem honoratis eos, extollitisque, factis verò reiicitis: armaque noſtra, inutilia nobis efficere vultis: excutere ſcilicet de manibus noſtris, verba illorum ſancta & diuina, quibus nos ad ſcribendum, & contradicendum vobis, vti potuiſſemus. Quamobrem quantum ad vos attinet, liberaſtis nos curis. Veſtram ergo viam euntes, ne amplius de Dogmatibus, ſed amicitię tantùm cauſa, ſi volueritis, ſcribite.

Ex actis & ſcriptis Theologorum Wirtembergenſium, de Auguſtana Confeſſione Græcè & Latinè ab ijſdem editis.

Prætermiſſa vel immutata, ſuis locis reſtituenda.

Fol. 6. *Poſt illa verba: Non enim veni ſoluere legem, ſed adimplere. Adde. Nam alia ratione Decalogus ipſe, aliaq; Prophetica doctrina, ea parte, qua vitam & mores explicat, excludēda erant. Quod vnū vobis ad perfectum errorem deeſſe videbatur.*

Fol 7. linea 14. *Poſt illa verba: Commune habere videamini. Adde. Vos ipſi Lutherum, & alios, quos non nouerunt Patres noſtri, Prophetas, ac pluſquam Diuos feciſtis.*

Fol. 9.

Fol. 9. linea vltima. *Post illa verba Confessionistarum. Legis nouæ obseruatione saluatos asserunt. Adde. Resp. Socolouij. Vna fides (inquit S. Leo, quæ eadem totius Ecclesiæ vox est) iustificat vniuersorum temporum sanctos, & ad eandem spem fidelium pertinet, quidquid per mediatorem Dei & hominum Iesum Christũ, vel nos cõfitemur factum, vel patres nostri adorauêre faciendum. Nec inter Iudæos atque Gentiles vlla est distinctio. Siquidem sicut ait Apostolus: Circumcisio nihil est, ac præputium nihil est; sed obseruatio mandatorũ Dei: quæ si cum integritate fidei seruentur; veros Abrahæ filios, id est, perfectos faciunt Christianos, dicente Apostolo eodẽ: Quicunque enim in Christo Iesu baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudæus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque fœmina. Omnes enim vnum estis in Christo. Si autem vos Christi, ergo Abrahæ semen estis, secundùm promissionem hæredes.* Serm 14 de Pass. Dñi.

Fol. 21. Col. 1. linea 5. lege. *Vestro iudicio tradit Epiphanius.* correcta.

Ibidẽ Col. 2. linea 14. lege. *Præcipuæq; notæ Ecclesiæ sunt.* correcta.

Ibidem linea penultima. *Post illa verba. Omnibus patent, negare. Adde. Cum vel ipsi paulò ante dixeratis, nos in hac causa Tacianos & Encratitas sequutos esse. Sic vobis cohæretis, vt quid tertio verbo antè dixeritis, ne meminisse quidem possetis. Quid ita? Ira impedit animum, ne possit cernere verum.* addita.

Fol. 12. versu 20. lege, *consensui.*
Fol. 20. col. 2. versu 2. lege, *contrà, quàm.* correcta

Omniaque suppleta.